

Studiegids
Liberal arts & sciences
2006/2007

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
2. DE BACHELOROPLEIDING LIBERAL ARTS & SCIENCES	3
2.1 Wat is Liberal arts & sciences?.....	3
2.2 Kenmerken van de opleiding	3
2.3 Doel van de opleiding.....	4
2.4 Eindtermen bachelor	4
2.5 Studielast en omvang	5
2.6 Arbeidsmarktvooruitzichten voor bachelors.....	5
2.7 Aansluiting vervolgoedingen.....	5
3. PRAKTISCHE INFORMATIE	6
3.1 Informatiebronnen	6
3.2 Onderwijssteun	6
3.2.1 Studiepunt.....	6
3.2.2 De onderwijsadministratie van de subfaculteit Wijsbegeerte	7
3.2.3 OSIRIS Student	7
3.2.4 Digitale leeromgevingen	7
3.2.5 Helpdesk/ICT	8
3.2.6 Klachtenregeling	8
3.3 Studietoelichting	8
3.3.1 Tutor en portfolio	8
3.3.2 De studieadviseur.....	9
3.3.3 Studentenservice (StS).....	10
3.4 Plaats binnen de universiteit/huisvesting	10
3.4.1 Het opleidingsbestuur	10
3.4.2 De opleidingscommissie	11
3.4.3 De examencommissie	11
3.4.4 Studievereniging Atlas	11
4. HET ONDERWIJSPROGRAMMA: BESCHRIJVING	12
4.1 Opzet curriculum	12
4.2 Het <i>general education</i> programma	12
4.2.1 De verplichte cursussen	12
4.2.2 De keuzecursussen.....	12
4.3 Hoofdrichtingen.....	13
4.4 Profileringsruimte, minors	14
4.5 Studeren in het buitenland; coördinatiepunt internationalisering	14
4.6 Het inschrijven voor cursussen	14
4.7 Cursus- en toetsinformatie	15

Cursusbeschrijvingen eigen onderwijs Cursusoverzichten

BIJLAGEN

- I:** Adreslijst faculteiten
- II:** Jaarrooster subfaculteit Wijsbegeerte
- III:** Plattegronden
- IV:** Onderwijs- en Examenregeling (OER)
- V:** Regels en richtlijnen voor examens en tentamens

N.B. : Het verdient aanbeveling om deze studiegids te bewaren. De student kan deze nodig hebben in geval van overstappen naar een andere opleiding, onderbreken van de studie, oplopen van vertraging, sollicitaties, vervolgoedingen etc.

1. Inleiding

Deze studiegids bevat informatie over de bacheloropleiding Liberal arts & sciences, de universiteitsbrede bacheloropleiding van de Universiteit Utrecht die in september 2004 van start is gegaan. De opleiding is Nederlandstalig en organisatorisch ondergebracht bij de subfaculteit Wijsbegeerte.

Deze gids bevat achtereenvolgens informatie over de algemene kenmerken van deze studie, de toekomstperspectieven, praktische informatie over onderwijsondersteuning en studiebegeleiding (tutor, portfolio, studieadviseur) en de opbouw en inrichting van het onderwijsprogramma. Ook de Onderwijs- en Examenregeling (OER) is in deze studiegids opgenomen. Het onderwijsprogramma zelf staat niet in zijn geheel in deze gids, aangezien de meeste cursussen worden verzorgd door andere opleidingen. Er wordt een overzicht gegeven van het cursusaanbod, maar gedetailleerde cursusbeschrijvingen zijn alleen te vinden in de universitaire onderwijscatalogus (<http://www.uu.nl/onderwijscatalogus>). Verder is een overzicht opgenomen van de hoofdrichtingen die de studenten aan het eind van hun eerste studiejaar kunnen kiezen.

De studiegids is niet de enige informatiebron die de studenten tot hun beschikking hebben. De meest recente gegevens over het onderwijsprogramma zijn te vinden op de website: <http://www.las.uu.nl>. Daarnaast is er nog het Opleidingsstatuut, dat algemene universitaire en facultaire regelingen bevat, inclusief de rechten en plichten van zowel de studenten als de Universiteit Utrecht. Het verschijnt in augustus 2006 en is via internet te raadplegen.

Vanwege de aard van de opleiding wordt van de Liberal arts & sciences student een grote mate van zelfstandigheid verwacht bij het achterhalen van alle informatie die nodig is om een cursus met succes te kunnen volgen. Dit is vooral van belang als het gaat om informatie die per opleiding en soms zelfs per cursus verschilt. Het antwoord op veel vragen moet door de studenten zelf worden achterhaald, zoals: waar wordt dit college gegeven, welke boeken moet ik aanschaffen, is er een aanwezigheidsverplichting, wat zijn de herkansingsmogelijkheden, moet ik nog iets lezen om mijn voorkennis op peil te brengen? Wel zijn in deze gids de adressen en telefoonnummers opgenomen van de opleidingen die het onderwijs verzorgen. Daar kan men in de regel op bovenstaande vragen antwoord geven.

2. De bacheloropleiding Liberal arts & sciences

2.1. Wat is Liberal arts & sciences?

Liberal arts & sciences is een brede bacheloropleiding die per 1 september 2004 aan de Universiteit Utrecht van start is gegaan. De opleiding is Nederlandstalig en opgezet naar het model van de Amerikaanse Liberal arts & sciences colleges. Net als bij de Amerikaanse colleges wordt er gewerkt met het *liberal education* concept. Uitgangspunt is dat studenten beter leren in een omgeving waarin ze hun eigen talenten en interesses gebruiken als richtsnoer bij het samenstellen van een studieprogramma. Een studie die ingericht is volgens dit concept voorziet de studenten van een flexibele intellectuele attitude en van een goede algemene ontwikkeling. Zij kijken over grenzen van vakgebieden heen en tonen daarbij een actief engagement dat zowel de maatschappelijke implicaties van wetenschapsbeoefening betreft als ook de eigen rol als (toekomstig) academicus in een snel veranderende maatschappij. *Liberal education* is een maatschappelijke investering in een gezamenlijke toekomst.

Keuzevrijheid is bij Liberal arts & sciences een gezichtsbepalend kenmerk: de student bepaalt zelf zijn eigen studiepad. Er zijn slechts vier verplichte cursussen van Liberal arts & sciences, die als een rode draad door de drie opleidingsjaren lopen en die tevens de bindende factor van de opleiding vormen. Verder bepaalt de student, binnen bepaalde randvoorwaarden die door de opleiding zijn vastgelegd, zijn eigen programma. Om een zekere breedte te garanderen is er in de opleiding een *general education* programma gedefinieerd, waaruit de student een keuze kan maken. Om tegelijkertijd voldoende diepgang te waarborgen, kiest de student in het tweede jaar voor een hoofdrichting.

2.2. Kenmerken van de opleiding

Studentprofiel en doelgroep

Liberal arts & sciences richt zich op studenten die:

- een aantoonbaar brede intellectuele, maatschappelijke en culturele belangstelling hebben;
- in het bezit zijn van een onderzoekende geest en graag over de grenzen tussen vakgebieden heen kijken;
- de gelegenheid willen krijgen al studierend hun belangstelling verder vorm te geven en zo een op hun eigen individuele vragen toegesneden curriculum te vormen;
- gemotiveerd zijn en de verantwoordelijkheid voor het eigen studieprogramma op zich willen en kunnen nemen.

Kennisgebied

Liberal arts & sciences is geen wetenschappelijke discipline, maar een onderwijsmodel dat studenten in staat stelt in erkende wetenschappelijke disciplines af te studeren en daar algemene academische vaardigheden voor op te doen. Gestreefd wordt naar de ontwikkeling van een interdisciplinaire attitude.

Organisatievorm

Liberal arts & sciences maakt gebruik van een selectie uit het totale onderwijsaanbod van de Universiteit Utrecht. Daarnaast is er een klein eigen onderwijsaanbod, namelijk de hierboven genoemde verplichte elementen van de studie. De opleiding is ondergebracht bij de subfaculteit Wijsbegeerte, maar wordt bestuurd door een interfacultair samengesteld opleidingsbestuur, omdat het karakter van de opleiding discipline- en faculteitoverschrijdend is. Voor de dagelijkse organisatie is er een klein team, waarvan enkele leden ook een deel van het onderwijsprogramma verzorgen. Voor meer informatie over de samenstelling van het opleidingsbestuur en de leden van het organisatie-team, wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

Vraaggestuurd onderwijs

De Liberal arts & sciences opleiding kent een vraaggestuurd curriculum. Dat betekent dat elke student binnen bepaalde randvoorwaarden zijn/haar eigen programma samenstelt. Er is dus, anders dan in een voor elke student vaststaand curriculum, een onderscheid tussen het onderwijsaanbod enerzijds en de eisen die gesteld worden aan de studenten bij het kiezen van vakken uit dit aanbod, de exameneisen, anderzijds.

Onderscheidende kenmerken

Bij de bestaande bacheloropleidingen aan de Universiteit Utrecht is het curriculum veelal zo opgezet dat studenten zich in het eerste jaar verdiepen in de discipline en vanaf het tweede jaar gebruik kunnen gaan maken van de profileringsruimte. Bij Liberal arts & sciences is de volgorde precies andersom: de studenten kunnen zich in hun eerste jaar breed oriënteren en kiezen pas in hun tweede jaar in welke discipline ze zich gaan verdiepen. Daarnaast worden de studenten uitgedaagd om de inzichten die zij bij de verschillende wetenschapsgebieden opdoen met elkaar te integreren. Zodoende kunnen zij een interdisciplinaire attitude verwerven.

2.3. Doel van de opleiding

Liberal arts & sciences is een brede Nederlandstalige bacheloropleiding, die tot doel heeft gemotiveerde studenten met een brede belangstelling:

- de mogelijkheid te bieden hun talenten en interesses te onderzoeken en te ontwikkelen;
- op te leiden tot kritische academici met een goede algemene ontwikkeling, goed ontwikkelde intellectuele en wetenschappelijke vaardigheden, maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef en een interdisciplinaire attitude;
- via een (multi)disciplinaire hoofdrichting voor te bereiden op een vervolg(opleiding) na de bachelorfase.

Het doel van de opleiding is verder uitgewerkt in de eindtermen, die de competenties beschrijven waarover een Liberal arts & sciences student na afloop van zijn/haar opleiding geacht wordt te beschikken.

De opleiding is gestoeld op het *liberal education* concept dat ten grondslag ligt aan de curricula van de Amerikaanse Liberal arts & sciences colleges. Dit onderwijsconcept, dat ook in de VS op zeer verschillende wijzen wordt ingevuld, is in Utrecht uitgewerkt op een wijze die past bij de Nederlandse context en traditie. Zo is het in Nederland, anders dan in de VS, gebruikelijk dat men na de bachelorfase doorstroomt in een masterprogramma. Bij de samenstelling van het bachelorprogramma moet daarmee dus rekening worden gehouden.

2.4. Eindtermen bachelor

Het doel van de opleiding is uitgewerkt in de volgende eindtermen:

De student

- beschikt over specialistische kennis in één of meer wetenschapsdisciplines;
- heeft een interdisciplinaire attitude en een goed niveau van algemene en culturele ontwikkeling;
- heeft kennis van de wetenschappelijke benaderingswijzen die bij de diverse wetenschappen worden gehanteerd;
- heeft een open oog voor wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen en heeft de attituden en vaardigheden die nodig zijn voor levenslang leren en professionele groei;
- beschikt over de denk- en redeneervaardigheden die nodig zijn voor adequate wetenschapsbeoefening en -toepassing;
- heeft het vermogen zich snel het vocabulaire eigen te maken van een nieuw vakgebied;

- kan een meta-standpunt innemen ten aanzien van de verschillende vakwetenschappen;
- heeft basiservaring met de werkwijze van onderzoekers (dus met het wetenschappelijk verantwoord opzetten, uitvoeren en rapporteren van een onderzoeksproject);
- is in staat bevindingen op heldere wijze schriftelijk te rapporteren en mondeling te presenteren en kan zich zowel mondeling als schriftelijk goed uitdrukken in de Nederlandse taal;
- werkt zelfstandig en doelgericht, reflecteert op eigen functioneren, is in staat doelen te stellen en keuzes te maken.

2.5. Studielast en omvang

De bacheloropleiding heeft een totale studielast van 180 studiepunten. Een studiepunt is gelijk aan 28 studiebelastingsuren. De cursussen in het programma kennen drie niveaus, oplopend in moeilijkheidsgraad: niveau 1 (inleidend), niveau 2 (verdiepend) en niveau 3 (gevorderd). In het Onderwijs- en Examenregeling is bepaald dat een student minstens 45 studiepunten op niveau 3 moet hebben behaald (waaronder 22,5 stp. binnen de hoofdrichting).

2.6. Arbeidsmarktvooruitzichten voor bachelors

Na het behalen van het bachelordiploma zijn er twee mogelijkheden: het zoeken van een baan 'in de praktijk' of het volgen van een masteropleiding. De arbeidsmarkt voor bezitters van een universitair bachelordiploma is nog onbekend terrein. Het zijn nieuwe diploma's en de praktijk moet nog uitwijzen hoe die diploma's gewaardeerd zullen worden.

Ervaring met bestaande Liberal arts & sciences bacheloropleidingen in de VS leert dat de mogelijkheden voor afgestudeerden heel divers zijn. Afhankelijk van het gevolgde traject vinden zij werk in startersfuncties op het gebied van bijvoorbeeld de voorlichting en communicatie, in bedrijven en overheidsdiensten. Verondersteld mag worden dat dat ook bij Nederlandse bachelors het geval zal zijn. Dit brede bachelordiploma biedt in elk geval een goede voorbereiding op de groeiende vraag op de arbeidsmarkt naar breed opgeleide academici met een interdisciplinaire houding.

2.7. Aansluiting vervolgoopleidingen

Bij veel opleidingen is de hoofdrichting die de student in het kader van de Liberal arts & sciences opleiding heeft gevolgd, voldoende om door te stromen naar een corresponderende masteropleiding. Waar dat niet het geval is, moet de student de hoofdrichting opwaarderen door in de vrije ruimte nog wat extra cursussen in dat vakgebied te volgen. Het is dus zaak dat de student al snel nadenkt over de vervolgmogelijkheden na de bachelorfase, zodat daar bij de samenstelling van het studieprogramma rekening mee kan worden gehouden. Programma's die geen toegang bieden tot een vervolgstudie op masterniveau worden door de examencommissie Liberal arts & sciences niet goedgekeurd.

3. Praktische informatie

3.1. Informatiebronnen

Naast de studiegids zijn er enkele andere belangrijke informatiebronnen:

- *Homepage* <http://www.las.uu.nl>

Hier kan de student terecht voor informatie over de opleiding, zoals in- en uitschrijfprocedures voor cursussen, roosters, formulieren, actuele mededelingen, hoofdrichtingprogramma's etc.

- *Opleidingsstatuut*

Het Opleidingsstatuut 2006/2007 geeft een aanvulling op deze studiegids. Dit document bevat algemene universitaire en facultaire regelingen, inclusief de rechten en plichten van zowel de studenten als de Universiteit Utrecht. Het Opleidingsstatuut is te raadplegen op de homepage van de opleiding.

- *Onderwijs- en Examenregeling (OER)*

In het reglement vindt de student regels en richtlijnen voor de examens. Het OER is opgenomen in deze studiegids. Zie **bijlage IV**.

- *Onderwijscatalogus UU*

In deze webmodule worden alle door de Universiteit Utrecht aangeboden cursussen beschreven, zie <http://www.uu.nl/onderwijscatalogus>.

- *E-mail*

Alle correspondentie gaat via de e-mail.

1. Bij aanvang van de studie krijgt de student een account van de subfaculteit Wijsbegeerte. Alle mail van de opleiding gaat naar dit e-mailadres:

Voornaam.voorvoegselAchternaam@las.uu.nl

De e-mail kan ook met een webbrowser gelezen en verstuurd worden via

<http://webmail.phil.uu.nl>.

Desgewenst kan een student de mail door laten sturen naar een ander

e-mailadres. Voor vragen over en problemen met de e-mail account wordt verwezen naar:

<http://www.phil.uu.nl/helpdesk>.

2. Studenten krijgen bij aanvang van hun studie ook automatisch een universitair e-mailadres: v.o.o.r.l.e.t.t.e.r.s.achternaam@students.uu.nl

Hiervan zullen doorgaans de andere opleidingen waar de student cursussen volgt gebruikmaken. De mail die op dit adres ontvangen wordt, kan de student direct laten doorsturen naar het las.uu.nl e-mailadres. Zie <http://www.phil.uu.nl/helpdesk> voor ondersteuning.

In het algemeen ontvangen studenten via e-mail bv. actuele informatie over cursussen, inschrijvingen etc. Er wordt verwacht dat alle studenten het las.uu.nl e-mailadres gebruiken alsmede het algemene students.uu.nl e-mailadres. Ook wordt er verwacht dat de e-mail regelmatig wordt gecontroleerd!

3.2. Onderwijsondersteuning

3.2.1 Studiepunt

Omdat de studenten van Liberal arts & sciences bij verschillende faculteiten cursussen volgen, zullen zij ook op verschillende plekken hun vragen en problemen moeten deponeren. In de meeste gevallen moeten de studenten met vragen naar het studiepunt (onderwijsadministratie, secretariaat) van de opleiding waar zij een cursus volgen. Dit zijn bijvoorbeeld vragen over cursusroosters, zalen, toetsing etc. Voor contactgegevens van de verschillende opleidingen zie **bijlage I**.

3.2.2 De onderwijsadministratie van de subfaculteit Wijsbegeerte

Voor de volgende vragen kunnen studenten terecht bij de onderwijsadministratie van de subfaculteit Wijsbegeerte:

- de organisatie van het onderwijs
- de administratie van studieresultaten van opleidingen van de subfaculteit Wijsbegeerte
- het maken van een afspraak met de studieadviseur
- de aankoop van readers van cursussen van de subfaculteit Wijsbegeerte
- vragen over de inschrijving aan de subfaculteit Wijsbegeerte
- de registratie van de studievoortgang
- informatie over het in- en uitschrijven voor cursussen (algemeen)
- aanmelding voor het bachelorexamen

Openingstijden

Balie: maandag- t/m donderdagochtend van 09.00 tot 12.15 uur
maandag-, dinsdag- en donderdagmiddag ook van 12.45 tot 16.30 uur
Tevens dinsdagavond 17.00 tot 19.00 uur in de eerste twee weken van iedere onderwijsperiode en eventueel één extra avond afhankelijk van readeraanbod.

Telefonisch: maandag t/m tot vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur op 030 253 1831 (niet bereikbaar tussen 12.15 en 12.45)

E-mail: bureau@phil.uu.nl

Adres: Heidelberglaan 6, kamer 042

Let op:

De onderwijsadministratie is op algemene en universitaire feestdagen gesloten. In de vakantieperiode kunnen afwijkende tijden gelden (zie **bijlage II**).

3.2.3 OSIRIS Student

OSIRIS Student is de internettoegang tot het studie-informatiesysteem OSIRIS, waar de student zich kan in- en uitschrijven voor cursussen, resultaten inzien en adreswijzigingen doorvoeren. Het systeem is te vinden op <http://www.uu.nl/osirisstudent> en ook bereikbaar via de site van de opleiding: <http://www.las.uu.nl>. De student heeft hiervoor een gebruikersnaam en wachtwoord nodig. Deze gegevens worden aan het begin van het studiejaar per post naar de student verstuurd. Een handleiding voor OSIRIS Student wordt uitgedeeld tijdens de subfacultaire introductie.

3.2.4 Digitale leeromgevingen

BSCW

BSCW is een digitale leeromgeving die gebruikt wordt bij het onderwijs dat door de subfaculteit Wijsbegeerte (waaronder ook het eigen onderwijs van LAS valt) wordt georganiseerd. Voor BSCW moeten gebruikers eerst worden aangemeld. Daarna wordt gebruikgemaakt van het subfacultaire e-mailadres en wachtwoord. De leeromgeving is te vinden op <https://bscw.phil.uu.nl/bscw/>

WebCT

WebCT is een zogenaamde andere elektronische leeromgeving waar de docent algemene informatie en studiemateriaal over een cursus opneemt. Vaak is er een 'prikbord' waar je vragen kunt stellen aan de docent of in discussie kunt gaan met je medestudenten. WebCT wordt door verschillende opleidingen gebruikt, met name door de subfaculteit Letteren en de faculteit Geowetenschappen.

Het is te vinden op <http://webct.uu.nl>. Om in te loggen maak je gebruik van je Solis ID en het bijbehorende wachtwoord.

Studion

Studion is het digitale studiecentrum van Sociale Wetenschappen, een centrale, virtuele plaats met informatie over cursussen en met hulpmiddelen voor docent en student om het studeren (onderwijzen en leren) te ondersteunen en te optimaliseren. Studion maakt gebruik van de leeromgeving Blackboard. Wanneer studenten zich op tijd hebben ingeschreven voor cursussen, via OSIRIS Online, dan hebben zij toegang tot deze cursus op Studion.

Een handleiding voor Studion is te verkrijgen bij het studiepunt van Sociale Wetenschappen. Het internetadres is <http://studion.fss.uu.nl>

3.2.5 Helpdesk/ICT

De helpdesk biedt medewerkers en studenten van de subfaculteit Wijsbegeerte hulp bij problemen met en ondersteuning in het gebruik van de door de subfaculteit zelf aangeboden diensten. Zo vormt zij het eerste aanspreekpunt voor alle vragen over de informatietechnologie binnen de subfaculteit Wijsbegeerte. Tevens voorziet de helpdesk in de uitlening van allerlei apparatuur.

Bereikbaarheid

Tijdens openingstijden: <http://www.phil.uu.nl/helpdesk/openingstijden.html>

E-mail: iedere dag van het jaar, 24 uur per dag, op helpdesk@phil.uu.nl

Meer informatie: <http://www.phil.uu.nl/helpdesk/>

3.2.6 Klachtenregeling

Klachten over het onderwijs en de onderwijsorganisatie kunnen worden ingediend bij de klachtencoördinator van de subfaculteit Wijsbegeerte. Klachten over beslissingen van docent-examinatoren en de examencommissie kunnen worden ingediend bij de Commissie van beroep voor de examens. Voor de procedures wordt verwezen naar het Opleidingsstatuut, hoofdstuk 15.3.

Klachtencoördinator Liberal arts & sciences:

prof.dr. A. Visser

Heidelberglaan 8

3584 CS Utrecht

Telefoon: 030 253 2173

E-mail: Albert.Visser@phil.uu.nl

3.3. Studieloopbaanbegeleiding

Het samenstellen van een eigen studieprogramma brengt met zich mee dat er veel keuzes gemaakt moeten worden. Om dit keuzeproces te vereenvoudigen is er sprake van een intensieve studiebegeleiding. Een belangrijke taak daarin is weggelegd voor de persoonlijke begeleider van de student in het eerste jaar, de *tutor*. De tutor is voor de student het eerste aanspreekpunt voor de studieplanning en de voortgang van de studie. De begeleiding is erop gericht de student systematisch en actief te laten reflecteren op de eigen ontwikkeling. De student leert knelpunten te signaleren om ze vervolgens aan te pakken en de tutor zal aansturen op reflectie op academische vorming en kennisverwerving.

3.3.1 Tutor en portfolio

De studieloopbaanbegeleiding begint in de eerste week van het collegejaar, tijdens de introductie. De student maakt dan kennis met de tutor. De studieloopbaanbegeleiding in het eerste jaar bestaat uit zowel individuele gesprekken met de tutor als gezamenlijke met de tutorgroep.

Centraal staat dan de keuze van de *general education* cursussen en de oriëntatie op een hoofdrichting. Voor advies bij het samenstellen van de hoofdrichting kan de student ook te rade gaan bij de contactpersoon die bij een hoofdrichting of een groep hoofdrichtingen behoort. Deze kan de student adviseren bij de invulling van de hoofdrichting en de voorbereiding op een bepaald masterprogramma. De namen van de contactpersonen zijn op de website te vinden.

In het eerste jaar maakt de student kennis met het portfolio. Hierin houdt de student een overzicht bij van zijn studieplan en studievorderingen, met name die op het gebied van de academische vaardigheden. Ook is het een opbergplaats voor papers en werkstukken. Het portfolio vormt het uitgangspunt voor de gesprekken tussen de student en de tutor: aan de hand van het portfolio wordt gesproken over de vooruitgang en de planning. Aan het eind van de bacheloropleiding moet de student de examencommissie een portfolio kunnen laten zien. Zie ook het **gele gedeelte** van deze gids.

3.3.2 De studieadviseur

Behalve bij de tutor kan de student ook terecht bij de studieadviseur. De studieadviseur kan de student zowel over inhoudelijke als over minder inhoudelijke zaken betreffende de studie adviseren, zoals de formele kanten van de studieplanning, exameneisen, ingangs- en toelatingseisen van de masterprogramma's, gang van zaken rond afstuderen etc. Daarnaast kan de student zich tot hem wenden met vragen en problemen rond studiemotivatie, studiestaking of overstap naar een andere studierichting, studievertraging, vrijstellingen, aanvragen afstudeersteun, studiefinanciering, studeren in het buitenland, beroepsperspectieven etc. Bij specifieke vragen of persoonlijke problemen kan de studieadviseur studenten naar de juiste instantie doorverwijzen. Studenten die door ziekte (bijvoorbeeld Pfeiffer) of andere persoonlijke omstandigheden studievertraging oplopen, wordt aangeraden om zo snel mogelijk met de studieadviseur contact op te nemen.

De studieadviseur:

- geeft voorlichting over de studie aan belangstellenden en (a.s.) studenten;
- geeft inlichtingen over facultaire en wettelijke regelingen inzake (recente ontwikkelingen in) de onderwijswetgeving;
- geeft voorlichting en adviseert over de mogelijkheden van beroepsuitoefening en over de specifieke beroepsvereisten en de inhoudelijke zwaarte van de studiestof;
- adviseert en begeleidt bij de studieplanning en studie(voortgangs)problemen, studie-omzwaai en studiestaking;
- bemiddelt bij instanties en/of medewerkers binnen en buiten de faculteit t.a.v. te treffen individuele regelingen n.a.v. persoonlijke/sociaal-maatschappelijke omstandigheden.

Voor inhoudelijke problemen betreffende de samenstelling van het programma wende men zich bij voorkeur tot de tutor of hoofdrichtingsadviseur.

Studieadviseur Liberal arts & sciences:

drs. F. de Haas

Heidelberglaan 6

3584 CS Utrecht

Telefoon: 030 253 5572

E-mail: Frank.deHaas@phil.uu.nl

Aanwezig: in even weken: ma, wo, do, vr; in oneven weken: di, wo, do, vr

Inloopsprekuren: do 11.00 – 12.00

Individuele afspraken: rechtstreeks (per mail of telefonisch) of via de onderwijsadministratie op 030 253 1831

3.3.3 Studentenservice (StS)

Voor vragen over studiefinanciering, collegegeld, aanmelding bij de Universiteit, toelatingseisen voor universitaire studies, universitaire financiële regelingen, verzekeringen, huisvesting etc., kunnen studenten terecht bij de Studentenservice.

Openingstijden

Locatie Uithof (in het Marinus Ruppertgebouw): ma t/m vr 10.00-17.00
Telefonisch: ma t/m vr 10.00-17.00 op
telefoonnummer 030 2537000

3.4. Plaats binnen de universiteit/huisvesting

Liberal arts & sciences is een universiteitsbrede opleiding waarvan de subfaculteit Wijsbegeerte penvoerder is. De subfaculteit Wijsbegeerte is op haar beurt weer onderdeel van de faculteit Geesteswetenschappen. Het onderwijsinstituut Liberal arts & sciences wordt bestuurd door een opleidingsbestuur, dat universiteitsbreed is samengesteld. De dagelijkse gang van zaken is in handen van een opleidingsdirecteur.

De opleiding is ook qua huisvesting ondergebracht bij de subfaculteit Wijsbegeerte:

Adres: Heidelberglaan 6, 3584 CS Utrecht
Telefoon: 030 253 1831
Fax: 030 253 2816

3.4.1 Het opleidingsbestuur

Het opleidingsbestuur Liberal arts & sciences is als volgt samengesteld:

Prof.dr. M.M.W. Pollmann, voorzitter (LET)
Dr. A. Bijlsma (W&I)
Prof.dr. P.C.M. Smeekens (BIO)
Prof. dr. M. de Winter (FSW)
Mr. I.F. Dekker (RGL)
Drs. F.J.M. Keesen (UCU)
D. de Bruin (student)
A. Segers (student)

Het opleidingsbestuur wordt bijgestaan door een beleidsmedewerkster:

Drs. L. de Groot
Heidelberglaan 8, Kamer 181
3584 CS Utrecht
E-mail: Lisette.deGroot@phil.uu.nl
Telefoon: 030 253 1782 (ma, di, wo, do)

De dagelijkse gang van zaken is in handen van een opleidingsdirecteur:

Dr. R. van der Lecq
Heidelberglaan 8, Kamer 182
3584 CS Utrecht
E-mail: Ria.vanderLecq@phil.uu.nl
Telefoon: 030 253 5582 (ma, di, do, vr)

3.4.2 De opleidingscommissie

In de opleidingscommissie overleggen studenten en docenten van de opleiding over alle belangrijke aangelegenheden betreffende het onderwijs van Liberal arts & sciences. De opleidingscommissie brengt gevraagd en ongevraagd advies uit aan het opleidingsbestuur.

De opleidingscommissie Liberal arts & sciences is als volgt samengesteld:

Dr. H. Hendriks (voorzitter) (WIJS)
Dr. G.A. Steenbeek (FSW)
Dr. J. Anderson (WIJS)
R. Heijdemann (studentlid)
V. Zanen (studentlid)
A. Hagens (studentlid)

De studieadviseur treedt op als adviserend lid.

3.4.3 De examencommissie

De examencommissie toetst de examenprogramma's van de studenten aan de daarvoor geldende regels. De examencommissie kan vrijstelling verlenen voor onderdelen van het examenprogramma. De examencommissie kan tevens goedkeuring verlenen aan een verzoek van een student onderwijsonderdelen te volgen die geen deel uitmaken van het programma.

De studieadviseur treedt als adviseur van de commissie op. Het adres van de examencommissie is dat van het secretariaat van de opleiding:

Adres: Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
Telefoon: 030 253 1831

De examencommissie van Liberal arts & sciences is als volgt samengesteld:

Dr. M. Meijer Drees (voorzitter) (LET)
Dr. R. van der Lecq (secretaris) (WIJS)
Prof. dr. M. Düwell (WIJS)
Prof. dr. K.M. Stokking (FSW)
Prof. dr. H.M.C. Eijkelhof (N&S)

3.4.4 Studievereniging Atlas

Voor LAS-studenten is er de mogelijkheid om lid te worden van studievereniging Atlas. Naast het regelen van praktische zaken, zoals korting op studieboeken, organiseert Atlas vele leuke activiteiten. Op deze manier blijf je contact houden met je medestudenten.

Voor informatie en/of aanmelding als lid kan men zich wenden tot:

Atlas, p/a subfaculteit Wijsbegeerte
Heidelberglaan 6
3584 CS Utrecht
E-mail: atlas@las.uu.nl

4. Het onderwijsprogramma: beschrijving

4.1. Opzet curriculum

De bacheloropleiding heeft een totale studielast van 180 studiepunten. Een studiepunt is gelijk aan 28 studiebelastingsuren. De cursussen in het programma kennen drie niveaus, oplopend in moeilijkheidsgraad: niveau 1 (inleidend), niveau 2 (verdiepend) en niveau 3 (gevorderd). Omdat de Liberal arts & sciences student het eigen programma samenstelt, is er geen sprake van een vast programma. Wel zijn er een aantal keuzeregels. Zo bestaat ieder studieprogramma uit drie componenten:

1. 10 cursussen uit het *general education* programma (inclusief de verplichte LAS-cursussen)
2. tenminste 8 cursussen hoofdrichting
3. minimaal 6 cursussen profileringsruimte (vrije ruimte)

In de Onderwijs- en Examenregeling staan de exameneisen verder uitgewerkt. Zie **bijlage III**.

4.2. Het *general education* programma

De cursussen van het *general education* programma vormen het intellectuele hart van de Liberal arts & sciences opleiding. Binnen dit programma volgt de student vakken uit het hele spectrum van wetenschappen, waarbij de nadruk ligt op de verschillende wetenschappelijke benaderingen (wijzen van kennen) en de samenhang der wetenschappen. Vier cursussen zijn voor alle studenten verplicht; zes cursussen zijn keuzevakken. In het verplichte gedeelte van het *general education* programma wordt veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van academische vaardigheden en een interdisciplinaire attitude.

4.2.1 De verplichte cursussen

In de eerste onderwijsperiode van het eerste studiejaar volgen de Liberal arts & sciences studenten de introductiecursus LAS 101: De Schrijfacademie. In deze cursus wordt een begin gemaakt met het zogenoemde 'integratieve' leren, dat in de volgende drie verplichte LAS-cursussen verder wordt ontwikkeld tot een interdisciplinaire manier van denken.

De overige drie verplichte cursussen vormen de rode draad door het gehele curriculum en zijn tevens het bindend element in de opleiding. Elk bachelorjaar volgen de studenten er een: het eerste jaar op niveau 2, het tweede jaar op niveau 2/3 en het derde jaar op niveau 3.

In de verplichte LAS-cursussen wordt gewerkt aan de integratie van inzichten die de studenten in het overige onderwijs verwerven. Tegelijkertijd worden academische en intellectuele vaardigheden zoals schrijven, presenteren, debatteren en argumenteren geoefend. In de tweede en derde LAS-cursus werken Liberal arts & sciences studenten gezamenlijk aan een project, dat wordt afgesloten met een presentatie. In het derde jaar schrijven de studenten in duo's een interdisciplinair werkstuk. Alle activiteiten in het LAS-onderwijs zijn gericht op het ontwikkelen van een interdisciplinaire attitude.

4.2.2 De keuzecursussen

Bij de samenstelling van het keuze-aanbod van het *general education* programma zijn de doelstellingen en eindtermen van de opleiding richtinggevend. Het aanbod omvat cursussen die model staan voor de wetenschappelijke benadering in het vakgebied waartoe ze behoren. Tevens zijn deze cursussen geschikt als oriëntatie op een toekomstige hoofdrichting. Om een zekere

breedte te garanderen is het echter noodzakelijk dat de student ook cursussen kiest die juist *niet* tot de toekomstige hoofdrichting behoren.

De vakken in het *general education* programma zijn verdeeld in drie categorieën, die corresponderen met drie wetenschapsgebieden (alfa, bèta en gamma):

- A. geschiedenis, taal en cultuur, religie, filosofie
- B. natuurwetenschappen
- C. sociale wetenschappen, recht en economie

De cursussen die de student kiest moeten uiteindelijk zo ver mogelijk afdiggen van de hoofdrichting. Behoort de hoofdrichting bijvoorbeeld tot groep A, dan moet de student twee cursussen hebben gevolgd uit wetenschapsgebied B en twee uit gebied C.

Daarnaast kiezen de studenten allemaal twee cursussen uit de vierde categorie:

- D. analytisch denken en redeneren (bijv. wiskunde en statistiek, programmeren, taalfilosofie, logica)

Als de student na een jaar bijvoorbeeld besluit om in de sociologie verder te gaan, worden de vakken uit categorie C onderdeel van deze hoofdrichting. Voorzover ze niet tot de sociologie behoren, worden zij opgenomen in de vrije ruimte.

4.3. Hoofdrichtingen

Aan het einde van het eerste jaar kiest de student een hoofdrichting. Binnen dat kader volgt de student tenminste acht cursussen van een discipline (vakgebied). In veel gevallen is geheel of gedeeltelijk gebruik van de profileringsruimte noodzakelijk om zich te kwalificeren voor een of meerdere masterprogramma's. Bij de volgende opleidingen van de Universiteit Utrecht kan een hoofdrichting worden samengesteld:

- Aardwetenschappen
- Algemene sociale wetenschappen
- Arabische taal en cultuur
- Biologie
- Cognitieve kunstmatige intelligentie
- Culturele antropologie
- Duitse taal en cultuur
- Economie
- Engelse taal en cultuur
- Franse taal en cultuur
- Geschiedenis*
- Godgeleerdheid
- Informatica
- Informatiekunde
- Italiaanse taal en cultuur
- Kunstgeschiedenis
- Literatuurwetenschap
- Milieuwetenschappen
- Natuur- & sterrenkunde
- Natuurwetenschap & innovatiemanagement
- Nederlands
- Onderwijskunde
- Pedagogiek
- Portugese taal & cultuur

- Rechtsgeleerdheid
- Scheikunde
- Sociale geografie & planologie
- Sociologie
- Taal- en cultuurstudies (alle hoofdrichtingen van TCS)*
- Taalwetenschap
- Theater-, film- en televisiewetenschap
- Wiskunde
- Wijsbegeerte

Op <http://www.las.uu.nl> zijn voorbeeldprogramma's te vinden van de verschillende hoofdrichtingen.

* Voor de hoofdrichting Geschiedenis en de hoofdrichting Politieke geschiedenis en internationale betrekkingen van TCS geldt dat er jaarlijks maximaal vijf LAS-studenten worden toegelaten. Voor meer informatie kunnen studenten terecht bij de studieadviseur.

4.4 Profileringsruimte, minors

Iedere LAS-student heeft een profileringsruimte (vrije ruimte) van 45 studiepunten. Cursussen hiervoor zijn geheel vrij te kiezen uit de universitaire onderwijscatalogus. De student kan er ook voor kiezen om binnen deze profileringsruimte vakken te volgen uit het cursusaanbod van andere universiteiten, zowel nationaal als internationaal. Wel dient vooraf de goedkeuring van de examencommissie te worden gevraagd. Deze beoordeelt van de cursussen slechts het niveau en de eventuele overlap met reeds gevolgde cursussen.

De profileringsruimte kan ook gebruikt worden om de gekozen hoofdrichting uit te breiden. Dit kan van belang zijn met het oog op de masteropleiding die de student daarna wil volgen. Een andere mogelijkheid is het volgen van een minor. Een minor is een samenhangend aantal cursussen van tenminste 30 studiepunten dat door een onderwijsinstituut is erkend. De minor wordt op de bul vermeld. De door onderwijsinstututen erkende minors worden vermeld in de universitaire onderwijscatalogus. Ook staat er een link naar de minorsite op <http://www.las.uu.nl>. Deze minors kunnen specifieke ingangseisen en/of een vastgestelde capaciteit hebben.

In de profileringsruimte dienen tenminste 15 studiepunten op niveau 2 te worden behaald.

4.5 Studeren in het buitenland; coördinatiepunt internationalisering

Het is mogelijk een deel van de studie in het buitenland door te brengen (zie ook 4.4: profileringsruimte). De periode en het doel van het verblijf in het buitenland kunnen variëren. Een student kan onderwijs in het buitenland volgen, maar ook onderzoek doen of stage lopen. Er zijn op universitair niveau verschillende beursmogelijkheden en er wordt met veel universitaire instellingen zowel binnen als buiten Europa samengewerkt. De student dient zijn/haar buitenlandse studieprogramma van te voren aan de examencommissie voor te leggen ter goedkeuring.

Voor informatie over studeren in het buitenland, beursmogelijkheden en uitwisselingsprogramma's kunnen studenten terecht bij de Studentenservice (zie 3.3.3).

4.6 Het inschrijven voor cursussen

De in- en uitschrijfprocedure voor cursussen is te vinden op de website: <http://www.las.uu.nl>.

4.7 Cursus- en toetsinformatie

Cursusoverzichten

Een studiejaar bestaat in principe uit vier onderwijsperiodes van tien weken. In het **gele gedeelte** van deze gids wordt per periode een overzicht gegeven van de keuzecursussen die worden aangeboden in het *general education* programma. Ze zijn geordend per gebied (alfa, bèta, gamma en analytisch denken).

Cursusbeschrijvingen

Voor gedetailleerde cursusinformatie moeten de studenten de universitaire onderwijscatalogus raadplegen: <http://www.uu.nl/onderwijscatalogus>. Er kan hier worden gezocht op de titel van een cursus of de cursuscode van de desbetreffende opleiding. De gedetailleerde cursusbeschrijvingen van het eigen onderwijs (vier verplichte cursussen en twee keuzecursussen) zijn wel te vinden in deze gids. Vragen over cursusbeschrijvingen kunnen worden gesteld aan het studiepoint van de opleiding die het onderwijs verzorgt (zie **bijlage I** voor contactinformatie) of de docent (zie cursusbeschrijving).

Cursus- en toetsroosters

Vanaf 2006/2007 wordt er door alle opleidingen gewerkt met het zogenaamde timeslotmodel:

Dag	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
9.00-10.45	A	B	A	C	D
11.00-12.45	A	B	A	C	D
13.15-15.00	C	C	D	B	D
15.15-17.00	C	C	D	B	D
17.15-19.00	C	A	D	B	D
19.15-22.00	E	E	E	E	E

Dit wil zeggen dat cursussen worden geroosterd binnen bepaalde tijdvakken (A,B,C,D,E). Het timeslot waarin een cursus wordt geroosterd staat vermeld in de cursusbeschrijving. Cursus- en toetsroosters moeten worden opgezocht op de website van de desbetreffende opleiding (te vinden via www.las.uu.nl). Ook de locatie van de onderwijsruimtes is hierop te vinden. *Let op! Niet alle onderwijsperiodes beginnen en eindigen op dezelfde data!* Zie **bijlage II** voor het jaarrooster van de subfaculteit Wijsbegeerte. De jaarroosters van de overige opleidingen zijn terug te vinden op het web. Vragen over roosters e.d. kunnen worden gericht aan het studiepoint van de desbetreffende opleiding. Zie **bijlage I** voor contactinformatie.

Toetsingsregels

Let op! Opleidingen hanteren verschillende regels wat toetsing betreft! De student dient aan het begin van de cursus te controleren wat de regels zijn. Deze informatie is doorgaans te vinden in de studiegids (online) van de desbetreffende opleiding. Zo niet, dan dient de student zich bij de docent van de cursus op de hoogte te stellen van deze regels.

De universitaire richtlijnen schrijven voor dat slechts indien voldaan is aan de in de cursusbeschrijving beschreven inspanningen de student, bij een eindbeoordeling 4, door de docent eenmaal in de gelegenheid wordt gesteld om door middel van aanvullende toetsing de onvoldoende alsnog om te zetten in een voldoende; indien de student noch aan de in de cursus verwachte prestaties, noch aan de noodzakelijk geachte inspanningen voldoet, wordt geen eindbeoordeling gegeven en wordt de cursus geregistreerd als onvoltooid. Deze richtlijnen kunnen echter per opleiding, en soms zelfs per docent, verschillend worden toegepast!

Aanwezigheid en deelnameverplichting

Het verplichte LAS-onderwijs is erop gericht dat de studenten een interdisciplinaire wijze van denken ontwikkelen. Dit kan alleen door middel van activerende onderwijsvormen, waarvoor de aanwezigheid en deelname door de studenten een noodzakelijke voorwaarde is. Voor de verplichte cursussen van het eigen LAS-onderwijs (zie het **gele gedeelte** van deze gids) geldt dan ook een aanwezigheidsplicht van minimaal 80%. Als de student meer dan 20% van de cursus afwezig is geweest, kan de docent de student verwijderen uit de cursus. Overige inspanningsverplichtingen worden aan het begin van de cursus bekendgemaakt.

General education programma

1. Cursusbeschrijvingen eigen onderwijs

Verplichte cursussen (LAS kerncurriculum)

- LAS 101: De schrijfacademie
- LAS 102: Globalisering
+ *Portfolio*
- LAS 201: De denkacademie
- LAS 301: Het interdisciplinaire sluitstuk
+ *De onderzoeker als adviseur*

Keuzecursussen

- Leiderschap: wat is dat?
- Psychologie voor LAS

LAS101: De Schrijfacademie

Onderwijsinstuut: Liberal Arts & Sciences

ECTS-punten: 7, 5 ECTS

Niveau: 1

Code: LAS101

Periode: 1 (timeslot A, B of C; zie *Werkvormen*)

Voertaal: Nederlands

Inhoud

Een belangrijke doelstelling van de opleiding Liberal arts & sciences is het verwerven van een interdisciplinaire attitude, d.w.z. de neiging om altijd en overal verbanden te zoeken en nieuwe verbanden te creëren. De onderwijsfilosofie van de opleiding is gebaseerd op het uitgangspunt dat interdisciplinair denken aangeleerd kan worden en dat men daarmee niet moet wachten tot er een behoorlijke hoeveelheid disciplinaire kennis is verworven. De attitude van het integreren kan en moet vanaf de eerste dag van de opleiding geïmplementeerd worden.

LAS101 is de eerste cursus van het LAS-kerncurriculum, dat verder bestaat uit drie vervolgcursussen, een per cursusjaar. In LAS101 wordt een begin gemaakt met integratief leren en wel door een intensieve training in creatief lezen en schrijven (engels: expository writing). Onder 'creatief schrijven' verstaan we in dit geval niet het schrijven van fictie of poëzie, maar het al schrijvend creëren van verbanden tussen teksten van andere auteurs. De aldus aangeleerde attitude moet de studenten in staat stellen coherentie in hun studieprogramma (en eventuele extracurriculaire activiteiten) aan te brengen.

Het creatief lezen en schrijven wordt geoefend in practica. Daarnaast zijn er zes hoorcolleges geprogrammeerd, die worden gegeven door mensen met een brede blik op wetenschap en samenleving en in die zin kunnen worden beschouwd als rolmodel voor studenten Liberal arts & sciences.

Cursusdoelen

In de loop van deze cursus leert de student:

- kritisch en creatief lezen en schrijven
- verschillende perspectieven op een verschijnsel integreren
- constructieve kritiek geven en verwerken
- discussieren
- handelen volgens de academische normen en waarden.

Contactpersoon:	Dr. R. van der Lecq
Docenten:	Dr. R. van der Lecq Dr. H. Hendriks gastdocenten voor de hoorcolleges

Werkvormen: practica (tweemaal per week drie uur) in timeslot A, B of C, hoorcolleges (eenmaal per week twee uur, op maandag van 15 tot 17 uur) en tutorials

---

Toetsvormen: zeven essays van vijf pagina's

Materiaal:

- Richard E. Miller en Kurt Spellmeyer, *The New Humanities Reader*, **second edition**, Boston/New York (Houghton Mifflin Company), 2006 (± € 40).
- Jan Renkema, *Schrijfwijzer Compact*, Den Haag (Sdu Uitgevers), 2005 (± € 15).
- Studiewijzer (verkrijgbaar bij de onderwijsadministratie van de subfaculteit Wijsbegeerte)

Globalisering

Onderwijsinstituut: Liberal Arts & Sciences

ECTS-punten: 7, 5 ECTS

Niveau: 2

Voertaal: Nederlands

Code: LAS201

Periode: 4 (+ in periode 2 portfolio*)

*Zie beschrijving portfolio

Timeslot: in p2: B of D; in p4: C

Inhoud

Deze cursus van Liberal Arts & Sciences is bedoeld om zicht te krijgen op verschillen en overeenkomsten van verschillende vakgebieden of disciplines en beoogt daarmee bij te dragen aan de ontwikkeling van een multidisciplinair perspectief. Het onderscheid tussen disciplines, maar ook de eventuele overeenkomsten en raakvlakken, kun je het beste begrijpen en leren kennen wanneer we verschillende vakgebieden "loslaten" op één en hetzelfde verschijnsel. Globalisering leent zich daar uitstekend voor.

Globalisering is een verschijnsel dat vanuit vele vakgebieden aandacht krijgt. Wetenschappers van verschillende disciplines doen dat elk vanuit specifieke gezichtspunten, met een eigen focus en nadruk, met hun eigen concepten en theorieën die zij onderzoeken met hun eigen onderzoeksmethoden.

De brede aandacht voor globalisering, ook wel mondialisering genoemd, is niet vreemd. Globalisering – de naam verraadt het al – raakt de gehele wereld, in al haar aspecten. Globalisering kan omschreven worden als de toegenomen verbondenheid van de wereld door technologie en stromen van kapitaal, goederen, ideeën en mensen. Hoewel gesteld kan worden dat deze verbondenheid al sinds het einde van de Middeleeuwen bestaat, worden de huidige processen van verbondenheid niet meer begrensd door ruimte en tijd. Moderne communicatiemiddelen (televisie, internet, mobiele telefonie) maken het mogelijk dat we elke minuut van de dag getuige kunnen zijn van de ontwikkelingen in de wereld. Deze gedeelde gelijktijdigheid en de constante wereldwijde stroom van mensen, goederen, beelden, ideeën, is vrijwel op alle segmenten van de samenleving zichtbaar: in de politiek, de cultuur, milieu, economie. Als zodanig treft globalisering ieders leven van alle dag. Het beïnvloedt de muziek waar we naar luisteren, wat we eten, hoe we ons kleden, wie onze medeburgers zijn, etcetera.

Sommigen omarmen de mogelijkheden die een globaliserende samenleving biedt en geloven in de zegeningen van globalisering: de verbondenheid van 'wereldburgers' onderling neemt volgens hen toe, doordat het overschrijden van fysieke, sociale en culturele grenzen steeds vanzelfsprekender wordt. Anderen benadrukken vooral de nadelen. 'Anti-globalisten' wijzen bijvoorbeeld op de vervlakking of 'verhamburgering' van onze cultuur, de negatieve uitwassen van het wereldwijde kapitalisme, de desastreuze gevolgen voor het milieu of de onderdrukking van individuen en bepaalde groepen in de samenleving.

Het eerste deel van de cursus bestaat uit colleges en werkgroepen. Tijdens de hoorcolleges maken we kennis met de manier waarop verschillende wetenschappelijke disciplines het fenomeen globalisering benaderen en hoe zij het pro- en antiglobaliseringsdebat analyseren. Gastdocenten laten, ieder vanuit hun eigen specialisme, hun licht schijnen op het veelomvattende verschijnsel van de globalisering. In de werkcolleges gaan we met behulp van mondelinge presentaties dieper in op de artikelen uit de bijbehorende reader en de bijbehorende discussievragen. Dit gedeelte wordt afgesloten met een tentamen.

Terwijl het eerste deel vooral gericht is op kennis en inzicht, gaat het in het tweede deel van de cursus om de toepassing ervan. In kleine groepen werken de studenten aan een gemeenschappelijk product rondom het thema globalisering: een multidisciplinaire wetenschapsbijlage van een krant. De resultaten zullen worden gepresenteerd op de LAS-presentatie middag.

Cursusdoelen

De leerdoelen voor deze cursus zijn:

- het verkrijgen van inzicht in en kennis van verschillende dimensies van het fenomeen globalisering;
- het kunnen onderscheiden van verschillen en overeenkomsten in wetenschappelijke benaderingen m.b.t. globalisering;
- het kunnen toepassen van deze kennis en inzichten in de vorm van een multidisciplinair eindproduct;
- het samenwerken met anderen aan een gemeenschappelijk eindproduct;
- het kunnen schrijven van publieksgerichte bijdragen over subthema's
- het ontwikkelen van een eigen kritische houding ten aanzien van de verschillende wetenschapsbenaderingen.

Coördinator:	Dr. G.A. Steenbeek Bereikbaarheid: e-mail: G.A.Steenbeek@fss.uu.nl
Docenten:	Dr. Gerdien Steenbeek, Dr. Herman Hendriks en diverse gastsprekers van de UU rondom het thema 'globalisering'
Werkvormen:	hoor/werkcollege. Twee maal per week gedurende vier weken, op maandagmiddag en dinsdagmiddag of donderdagmorgen. Daarna werkbijeenkomsten een maal per week en zelfstudie
Toetsvormen:	mondelijke en schriftelijke presentatie (10%) schriftelijk tentamen (35 %) en groepsproduct (35 %); reflectie-essays (20%) .
Materiaal:	reader met artikelen

Portfolio

Het bijhouden van een digitaal portfolio is een verplicht onderdeel van de bacheloropleiding Liberal arts & sciences. Bij LAS wordt het portfolio gebruikt als reflectie-instrument tijdens de hele opleiding en tevens als begeleidingsinstrument voor de tutor en de studieadviseur. Het is van groot belang voor de samenhang tussen de verschillende onderdelen en cursussen van het programma en bij het verwerven van interdisciplinaire competenties.

Voor het portfolio als geheel worden geen studiepunten gegeven; de activiteiten die ervoor moeten worden verricht zijn onderdeel van of worden verrekend in de beoordeling van de tweede en derde verplichte LAS-cursus (LAS201 en LAS202). In totaal bevat het portfolio tenminste zes reflectiemomenten. Het portfolio moet bij de aanvraag van het bachelorexamen worden overgelegd. Het wordt beoordeeld door een commissie bestaande uit een lid van de examencommissie LAS, een docent en de studieadviseur. Alleen bij een beoordeling 'voldoende' (of beter) kan het bachelorexamen doorgang vinden.

In periode 2 van het eerste studiejaar wordt een aantal practica besteed aan het hoe en waarom van het werken met het portfolio. Deze serie practica wordt afgesloten met een reflectie-essay over het eerste semester, dat in het portfolio moet worden opgenomen en meetelt bij de beoordeling van LAS201 (Globalisering).

Het tweede reflectie-essay wordt geschreven in het kader van de cursus 'globalisering', het derde en vierde in het kader van het tweedejaarsseminar 'de denkacademie'. Het vijfde en zesde reflectie-essay schrijven de studenten zelfstandig (d.w.z. zonder gespecificeerde opdracht) in hun derde bachelorjaar.

Coördinator: Dr. R. van der Lecq

Opmerking: De practica in het eerste jaar worden gegeven in periode 2 op donderdagmiddag en vrijdagmorgen (naar keuze van de student). De bijeenkomsten zijn verplicht.

De Denkademie

Onderwijsinstuut: Liberal Arts & Sciences

ECTS-punten: 7, 5 ECTS

Niveau: 2/3

Code: LAS202

Periode: 2 en 3 (lintmodule)

p2: di van 17.15-19.00 of do van 17.15-19.00

p3: timeslot E

Voertaal: Nederlands

Ingangseis: eerstejaarscursus 'globalisering'

Inhoud

Een belangrijke doelstelling van een Liberal arts opleiding is traditioneel het zgn. kritisch denken (Eng.: critical thinking). Socrates was de eerste die benadrukte dat studenten moeten leren zelf na te denken, i.p.v. zo maar voor waar aan te nemen wat anderen beweren. Door zijn tegenstanders werd hij dan ook afgeschilderd als iemand die de jeugd bedierf in zijn 'Denkademie', omdat zij bij hem leerden eerder de rede als autoriteit te erkennen dan de traditie. Kritisch denken is een vaardigheid die je nodig hebt bij elke vorm van wetenschapsbeoefening en in elke discipline, maar die ook onmisbaar is in de politiek of bij andere maatschappelijke activiteiten van enig niveau. In de stricte betekenis van de term is dit een onderdeel van de logica: de zgn. informele logica.

In het eerste semester van dit tweedejaars seminar zullen we ons aan de hand van voorbeelden uit de alledaagse en wetenschappelijke praktijk bezig houden met vragen als: wat is een goede argumentatie, wat is het verschil tussen deductieve en inductieve argumentaties, waaraan herken je een drogreden en hoe voer je een constructief debat?

Periode 3 staat in het teken van projectonderwijs rond het thema 'diversiteit' (onder voorbehoud). De eerste vijf bijeenkomsten worden besteed aan colleges die door de studenten zelf worden verzorgd. Zij geven daarin vanuit hun hoofdrichting een disciplinair perspectief op het thema, waarbij speciale aandacht wordt besteed aan de onderzoeksmethoden die in de betreffende discipline gebruikt worden. Daarna werken de studenten in kleine groepen aan een gemeenschappelijk multi- of interdisciplinair product rondom dit thema.

Cursusdoelen

De leerdoelen voor deze cursus zijn:

- het verwerven van vaardigheid in het helder argumenteren
- het kunnen presenteren van een disciplinair perspectief op het thema, zowel schriftelijk als mondeling
- het verwerven en kunnen integreren van kennis en inzichten uit verschillende disciplines over een centraal thema
- het kunnen toepassen van deze kennis en inzichten in de vorm van een multi- of interdisciplinair eindproduct;
- het samenwerken met anderen aan een gemeenschappelijk eindproduct;
- het ontwikkelen van een eigen kritische houding ten aanzien van de verschillende wetenschapsbenaderingen.

Contactpersoon: Dr. R. van der Lecq

Docenten: Dr. R. van der Lecq
Dr. H. Hendriks

Werkvormen: periode 2: practica, een maal per week van 17 tot 19 uur (aanwezigheid verplicht)
periode 3: een avond per week (3 uur) werkgroep (aanwezigheid verplicht)

Opmerkingen:

De practica in periode 2 kunnen gevolgd worden naast twee andere cursussen; in periode 3 wordt geadviseerd niet meer dan één andere cursus naast het seminar te volgen. De studiebelasting bedraagt in die periode ± 180 uur.

Toetsvormen: schriftelijk tentamen ter afsluiting van periode 2 (20 %), individuele presentatie (schriftelijk en mondeling) (30 %), groepsproduct (30 %), reflectie-essay (20%).

Materiaal: reader

LAS 301: Het interdisciplinaire sluitstuk

Onderwijsinstuut: Liberal Arts & Sciences

ECTS-punten: 7, 5 ECTS

Niveau: 3

Code: LAS301

Periode: 1 of 2 of 3 of 4 (naar keuze)

Voertaal: Nederlands of Engels (naar keuze)

Ingangseis: tweedejaarscursus 'De denkacademie'

Inhoud

Als afsluiting van de opleiding Liberal arts & sciences schrijf je een interdisciplinair werkstuk. Het werkstuk schrijf je samen met een medestudent over een onderwerp naar keuze waarbij je elk vanuit je eigen hoofdrichting (of minor) een disciplinaire inbreng kunt hebben. Dit werkstuk maak je niet in plaats van maar naast je (disciplinaire) bachelorscriptie.

Je kunt het werkstuk in elke onderwijsperiode van je laatste bachelorjaar plannen. Je schrijft je in voor een bepaalde onderwijsperiode en stelt bij aanvang van die periode met de begeleidend docent een plan van aanpak op. Het is de bedoeling dat je er in die periode ± 210 uur aan besteed.

De docenten maken de koppels, maar je kunt je ook samen met een medestudent met een andere hoofdrichting als koppel opgeven. Als je daar hele goede redenen voor hebt, mag je het werkstuk ook alleen schrijven. Voorwaarde is in dat geval dat je tenminste twee disciplines goed beheerst.

Cursusdoel

De leerdoel voor deze cursus is:

- het kunnen opzetten, uitvoeren en evalueren van een interdisciplinair onderzoek

---

Contactpersoon: Dr. H. Hendriks
Docenten: Dr. H. Hendriks
Dr. R. van der Lecq

Werkvormen: tutorials

Opmerking: Om aan de verplichtingen van seminar 3 te voldoen kun je ook de cursus van de wetenschapswinkels 'De onderzoeker als adviseur' (cursuscode: .....) volgen.

Toetsvormen: schriftelijk werkstuk

NB: Bij de beoordeling van het disciplinaire gedeelte worden experts van buiten de opleiding betrokken.

Interdisciplinair Keuzevak DE ONDERZOEKER ALS ADVISEUR

Interfacultaire cursus aangeboden door de gezamenlijke Wetenschapswinkels Utrecht

Coördinator:	Ir. M. A. Vaal Wetenschapswinkel Biologie Kruidgebouw, kamer Z404 tel. 253 3228 email: wbu@bio.uu.nl
Niveau:	3
ECTS:	7,5
Cursuscode:	B-B3OAA05
Timeslot:	B + C : Maandagmiddag, Dinsdag en Donderdag
Periode:	5-2-2007 t/m 13-4-2007
Voorkennis:	Cursus staat open studenten uit opleidingen van alle faculteiten

Doel:

Onze (kennis)maatschappij heeft op allerlei terreinen steeds meer behoefte aan mensen die een goed wetenschappelijk onderbouwd advies kunnen geven. In de cursus 'De onderzoeker als adviseur' maak je kennis met deze adviespraktijk. Je leert hoe de vraag van een maatschappelijke opdrachtgever wordt vertaald naar onderzoek en hoe dat onderzoek uitmondt in een wetenschappelijk onderbouwd advies.

De vragen die maatschappelijke instanties en groepen aan wetenschappers voorleggen zijn vaak breed. Ze beslaan doorgaans meer dan één discipline of specialisme, waardoor een interdisciplinaire en projectmatige aanpak noodzakelijk is. Een dergelijke aanpak kenmerkt deze cursus.

De cursus is geschikt als voorbereidende module op het bachelorwerkstuk en staat open voor studenten uit opleidingen van alle faculteiten!

Doelstellingen

1. Verwerven van inzicht in de interactie tussen wetenschap en samenleving, zoals die plaats vindt naar aanleiding van maatschappelijke vraagstukken.
2. Verwerven van inzicht in theorieën en vaardigheden/technieken die belangrijk zijn bij het doen van onderzoek voor opdrachtgevers (maatschappelijke organisaties in het bijzonder).
3. Ervaring opdoen met het uitvoeren van onderzoek voor opdrachtgevers (maatschappelijke organisaties in het bijzonder) en met bijbehorende kennisoverdracht.
4. Ervaring opdoen met projectmatig werken in een interdisciplinair onderzoeksteam.
5. Kennis opdoen binnen het eigen vakgebied en deze toepassen.

Inhoud

In deze cursus werk je in een interdisciplinair team – vaak met studenten van andere opleidingen – aan een onderzoeksvraag die door een maatschappelijke organisatie aan de wetenschapswinkel is gesteld. Het gaat dus om een actuele en reële opdracht. De opdracht resulteert in een adviesrapport.

De aanpak is interdisciplinair. Bijvoorbeeld: wil men een cultuurhistorisch landgoed beschermen dan moet men de waarde van de locatie in historisch perspectief bepalen, maar ook de juiste communicatie inzetten en juridische afspraken maken omtrent de ruimtelijke ordening. En is de ecologische waarde van het landgoed daarin niet ook van belang?

De cursus heeft een interactief en probleemgericht karakter. Je analyseert samen met andere studenten het maatschappelijke probleem dat de opdrachtgever heeft voorgelegd, en vertaalt het naar wetenschappelijke probleemstellingen. Je ontwikkelt een projectplan, doet bronnenonderzoek, interviewt experts of doet ander veldonderzoek. De resultaten communiceer je richting de opdrachtgever.

Als eindresultaat presenteer je aan de opdrachtgever een integraal adviesrapport, waarin je onder andere aanbevelingen doet voor vervolgonderzoek. Dat vervolgonderzoek kun je ná de cursus eventueel zelf uitvoeren, in de vorm van je bachelor eindwerkstuk. In dat geval is deze cursus een voorbereidende module op je bachelor thesis.

De cursus is sterk gericht op leren door ervaren. Voor een goed begrip van het werken aan maatschappijgericht onderzoek is er naast het projectwerk aandacht voor theorie en praktijk m.b.t.

de interactie tussen wetenschap en samenleving. We gaan in op vaardigheden en technieken die belangrijk zijn bij het doen van opdrachtonderzoek.

Tijdens het werken in je projectgroep word je begeleid door een docent van een van de Utrechtse wetenschapswinkels. Je onderhoudt contact met de betreffende opdrachtgever en de consulteert inhoudelijke experts.

Opbouw

De cursus wordt gekenmerkt door een diversiteit aan werkvormen waarbij theorie en praktijk zoveel mogelijk worden afgewisseld. Er zijn hoorcolleges, maar ook werkcolleges in de vorm van trainingen, waarbij middels opdrachten, discussies en debatten de theorie in praktijk wordt gebracht. We leggen daarbij zoveel mogelijk de relatie met de projectopdracht waaraan tijdens de cursus gewerkt wordt. Andersom wordt bij het uitwerken van de projectopdracht niet alleen praktisch gewerkt, maar ook teruggekeken naar de theorie.

Tijdens de cursus komen de volgende thema's en vaardigheden aan de orde (afhankelijk van de projectopdracht):

- * opdrachtonderzoek en kennissamenleving
- * wetenschappelijke advisering in een maatschappelijke context
- * projectmatig werken in interdisciplinaire teams (interdisciplinair denken en multidisciplinair samenwerken, indelen in fasen, taakverdeling, plannen, management)
- * probleemanalyse: vertalen van het maatschappelijk probleem naar wetenschappelijke probleemstellingen
- * onderzoekscyclus & projectplan maken
- * onderzoeksmethodologie
- * bronnenonderzoek (omgaan met verschillende bronnen, literatuurbeoordeling)
- * communicatieve vaardigheden (vergaderen, onderhandelen, interviewen, enquêteren)
- * argumenteren
- * doelgroepgericht schrijven
- * wetenschappelijke resultaten vertalen naar maatschappelijke context
- * rapporteren
- * presenteren (zowel mondeling als schriftelijk)

Beoordeling

Het eindcijfer wordt bepaald op basis van het gezamenlijke eindrapport (75%) en een individuele opdracht (25%).

Voor het eindresultaat van het project, het eindrapport, krijgt men een groeps cijfer. Presentaties en de kwaliteit van de projectmatige aanpak word daarbij ook geëvalueerd. Met het groeps cijfer kan eventueel gedifferentieerd worden tussen de verschillende groepsleden, naar gelang hun bijdrage aan het projectwerk.

Daarnaast krijgen deelnemers een individueel cijfer voor het schrijven van een essay, waarin de reflectie op de rol van opdrachtonderzoek in de maatschappij en de universiteit centraal staat.

Aantal deelnemers

Vanwege de projectmatige opzet van de cursus kunnen er maximaal 40 studenten aan de cursus deelnemen.

Benodigheden

Reader (wordt bij aanvang van de cursus verkocht, de prijs is nog niet bekend)

Meer informatie en inschrijven

Kijk op www.uu.nl/wetenschapswinkels en klik DE ONDERZOEKER ALS ADVISEUR. Hier worden t.z.t. de cases waarmee de interdisciplinaire teams aan de slag gaan beschreven.

De wijze van inschrijven voor deze cursus staat vermeld op Osiris Online.

Leiderschap, wat is dat?

Onderwijsinstituut: Liberal Arts and Sciences

ECTS-punten: 7.5

Niveau: 3

Voertaal: Nederlands

Code: LAS302

Periode: 4 (timeslot A)

Inhoud

Als academicus in opleiding ben je een toekomstig leider. Je hebt veel kennis opgedaan, je hebt een vak, maar wat ga je daar mee doen. Je kunt een verantwoordelijke positie innemen bij een maatschappelijke organisatie, in een bedrijf, of bij de overheid, maar je kunt ook goed zijn in je vak en nieuwe mensen opleiden.

Waar je ook gaat werken als academicus, je zult je houding moeten bepalen en effectief willen zijn effectief met je kennis. Het begint met persoonlijk leiderschap: hoe zit je zelf in elkaar, wat is je persoonlijke ethiek, welke keuzes maak je en wat wil je bijdragen aan de wereld. En hoe bereik je dat concreet. Meestal zul je moeten samenwerken om effectief te zijn. Ook zul je kennis en deskundigheid van verschillende vakgebieden en mensen moeten combineren. Je moet draagvlak krijgen voor jouw ideeën door ze aantrekkelijk en relevant te maken voor anderen.

De cursus biedt reflectie op leiderschap in het algemeen, jouw leiderschapsstijl, je rol in een organisatie, maar ook leer je denken om te zetten in handelen op een gestructureerde manier door middel van projectmatig werken. De cursus omvat hoorcolleges, gastsprekers, werkbezoeken en practica. Uiteindelijk ontwerpen de studenten een communicatiecampagne om een maatschappelijk thema - zoals bijvoorbeeld de schending van mensenrechten en milieu bij de productie van mobiele telefoons - onder de aandacht te brengen bij het publiek. Hierbij kunnen alle media en middelen gebruikt worden. Onderdeel van het campagneplan is een wetenschappelijke probleemanalyse, bronnenonderzoek, krachtenveldanalyse, interviews met belangrijke stakeholders en een beïnvloedings- en communicatiestrategie. De studenten vormen campagneteams die zich via de practica bewust worden van hun eigen expertise, leiderschapsstijl, teamrollen en hun persoonlijke en gemeenschappelijke waarden.

Cursusdoelen:

De leerdoelen voor deze cursus zijn:

- Inzicht in eigen leiderschapsstijl: waarden, kennis en gedrag
- Het verwerven van vaardigheden in projectmatig werken in teams
- Combineren van verschillende wetenschapsdisciplines
- Effectief kunnen inzetten van deze kennis en vaardigheden zoals bedrijven en maatschappelijke organisaties dat doen in hun (communicatie)strategie.
- Kiezen van beïnvloedingsstrategieën met een beroep op logica en waarden.

Docent: Dr. Ir. M.M.C.G. Peters

Bereikbaarheid: e-mail melanie.peters@sg.uu.nl

Werkvormen: colleges, werkbezoeken, practica.

Toetsvorm: beoordeling van het teamproduct en individueel evaluatiepaper

Opmerking: de cursus is toegankelijk voor tweede- en derdejaars studenten Liberal arts & sciences. Om mee te kunnen doen moet je op 1 december 2006 60 studiepunten hebben behaald en een hoofdrichting hebben gekozen. Er zijn maximaal 25 plaatsen beschikbaar. Bij overintekening hebben derdejaars studenten voorrang.

Psychologie voor LAS: Grondslagen en methoden van de psychologie

Onderwijsinstituut: Liberal Arts & Sciences

ECTS-punten: 7, 5 ECTS

Niveau: 1

Voertaal: Nederlands

Code: LAS102

Periode: 4

Timeslot: D

Inhoud

De cursus biedt een overzicht van de stand van zaken in de wetenschappelijke psychologie, die niet beperkt blijft tot een canon van algemeen aanvaarde theorieën, begrippen en feiten. Het gaat ook om een kennismaking met de diverse manieren waarop psychologen onderzoek doen en praktische problemen benaderen en met de perspectieven van waaruit dat wordt gedaan. Welke vragen en problemen pakken ze aan? Hoe denken en handelen psychologen in onderzoek en praktijk en waarop is dat gebaseerd? Is dat anders dan mensenkenners zonder wetenschappelijke scholing doen?

Kenmerkend voor de psychologie is de grote diversiteit aan onderwerpen, theoretische benaderingen, werkwijzen en toepassingsgebieden.

- Aan onderwerpen: een standaardinleiding in de psychologie bespreekt achtereenvolgens de genetische en evolutionaire basis van gedrag, leren als gedragsverandering onder invloed van de omgeving, motivatie en emotie, gewaarwording en waarneming, geheugen, intellectuele vermogens, ontwikkeling van taal en denken, sociaal-emotionele ontwikkeling, sociale perceptie en attitudes, sociale beïnvloeding van gedrag en interactie, persoonlijkheidsverschillen, psychische stoornissen en hun behandeling.
- Aan benaderingen: de neurowetenschappelijke benadering beheerst het denken van veel psychologen nu hersenprocessen zichtbaar kunnen worden gemaakt, de computermetafoor zit meestal nog in hun hoofd, de evolutietheorie heeft aan invloed gewonnen, maar behaviorisme en psychoanalyse zijn nog niet weg uit hun praktijk.
- Aan methoden: tegenwoordig gebruiken psychologen bij voorkeur het laboratoriumexperiment om tot hun bevindingen te komen en hun hypothesen te toetsen, maar ook observeren ze individuen, enquêteren ze hele groepen en interpreteren ze (culturele) uitingen; typisch voor de psychologie is dat data verworven worden met speciaal geconstrueerde testen en de ontzagwekkende rijkdom aan technieken voor statistische data-analyse.
- Aan toepassingsgebieden: naast de subdisciplines functieleer, ontwikkelingspsychologie, persoonlijkheidsleer en sociale psychologie moeten tenminste genoemd worden klinische psychologie en gezondheidspsychologie, arbeids- en organisatiepsychologie en onderwijspsychologie.

De cursus stuurt de deelnemers dit tamelijk wilde bos in en zij leren zo de weg daarin. Ze lezen niet alleen, maar ze doen testen, voeren experimenten uit en debatteren over controverses. Het wilde karakter van dit bos komt voort uit fundamentele (filosofische) verschillen in standpunt: over de verhouding tussen lichaam & geest en natuur & cultuur; over determinisme versus vrije wil. Kan de psychologie wel een natuurwetenschap zijn? Of zou ze eigenlijk een geestes- of maatschappijwetenschap behoren te zijn? Is dat *andere* wetenschap? Is psychologie wel als wetenschap mogelijk? Er komt pas licht in het bos wanneer de bomen in hun filosofische, maatschappelijke en historische context worden geplaatst.

Cursusdoelen

De leerdoelen voor deze cursus zijn:

- De weg weten te vinden in de psychologie, dat wil zeggen: kunnen aangeven hoe de psychologie is ingedeeld in subdisciplines en toepassingsgebieden, welke theoretische benaderingen en methoden daarin gebruikelijk zijn, voor welke vragen en problemen je daar aan het goede adres bent en wat de verbindingen onderling en met andere wetenschappelijke disciplines zijn;
- De belangrijkste vragen, benaderingen, theorieën, begrippen, procedures en bevindingen in de psychologie kunnen onderscheiden en omschrijven;
- De eerste stappen te hebben gezet bij het kunnen toepassen van deze kennis bij het doen van uitspraken over een psychologisch onderwerp of probleem en bij het kritisch beoordelen van de psychologische uitspraken in het publieke debat;

- Relevante kritiek kunnen geven op een oordeel over de kwaliteit van een uitspraak, onderzoek of interventie op het gebied van de psychologie;
- Een kritischer houding ten aanzien van de verschillende wetenschapsbenaderingen zoals die voorkomen in de psychologie

---

Coördinator:	Dr. G.E.M. Panhuysen Bereikbaarheid: e-mail: panhu127@planet.nl ; telefoon: 0183-409039
Docent:	Dr. G.E.M. Panhuysen
Werkvormen:	Hoor/werkcollege. Twee maal per week een combinatie van hoor- en werkcollege.
Toetsvormen:	leestoetsen (10%), onderzoek- en praktijkopdrachten (80%), reflectie-essay (10%) .
Materiaal:	wordt nog bekend gemaakt

General education programma

2. Cursusoverzichten aanbod andere opleidingen

- Structuur Universiteit Utrecht
- Profiel per opleiding
- Cursusoverzicht per opleiding
- Cursusoverzicht per periode

Afkortingen en begrippen

Opleidingen:

ASW=	Algemene sociale wetenschappen
B&O=	Bestuurs- & organisatiewetenschap
CKI=	Cognitieve kunstmatige intelligentie
NW&I=	Natuurwetenschap & innovatiemanagement
SGPL=	Sociale geografie en planologie
TCS=	Taal- en cultuurstudies
TFT=	Theater-, film-, en televisiewetenschap

Lintmodule= Cursus loopt door over twee periodes

Structuur Universiteit Utrecht

Faculteit/School	Subfaculteit/departement	Opleiding
Academisch Biomedisch Centrum Utrecht*		•Biomedische wetenschappen
Bètawetenschappen	○Biologie ○Farmaceutische wetenschappen ○Informatica ○Natuur- en Sterrenkunde ○Scheikunde ○Wiskunde	•<i>Biologie</i> •Farmacie •<i>Informatica</i> •<i>Informatiekunde</i> •<i>Natuur- & sterrenkunde</i> •<i>Scheikunde</i> •<i>Wiskunde</i> •Toegepaste wiskunde
Geesteswetenschappen	○Godgeleerdheid ○Letteren ○Wijsbegeerte	•<i>Godgeleerdheid</i> •<i>Arabisch</i> •<i>Duits</i> •<i>Engels</i> •<i>Frans</i> •<i>Geschiedenis**</i> •<i>Italiaans</i> •<i>Keltisch</i> •<i>Kunstgeschiedenis</i> •<i>Literatuurwetenschap</i> •<i>Muziekwetenschap</i> •<i>Nederlands</i> •<i>Portugees</i> •<i>Spaans</i> •<i>TCS**</i> •<i>Taalwetenschap</i> •<i>Theater-, film- en televisiewetenschappen</i> •<i>CKI</i> •LAS •<i>Wijsbegeerte</i>

*ABC = Een samenwerkingsverband op gebied van Life Sciences van de Universiteit Utrecht tussen Geneeskunde (ingebod in het Universitair Medische Centrum Utrecht), Diergeneeskunde, Farmaceutische Wetenschappen, Biologie en Scheikunde alsmede het KNAW Hubrecht Laboratorium.

Faculteit/School	Subfaculteit/departement	Opleiding
Geowetenschappen	•Aardwetenschappen	•Aardwetenschappen
	•Innovatie & Milieuwetenschappen	•Milieuwetenschappen •NW&I
	•Sociale Geografie & Planologie	•Sociale geografie & planologie
Rechtsgeleerdheid		•Rechtsgeleerdheid
Sociale Wetenschappen		•ASW •Culturele antropologie •Onderwijskunde •Pedagogiek •Sociologie •Psychologie
Utrecht School of Economics (USE)		•Economie
Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisatie-wetenschap (USBO)		•Bestuurs- & organisatiewetenschap

Bij de schuingedrukte opleidingen kan een hoofdrichting gevolgd worden!

** voor de hoofdrichting Geschiedenis en de hoofdrichting Politieke geschiedenis en internationale betrekkingen van TCS geldt dat er jaarlijks maximaal vijf LAS-studenten worden toegelaten. Zie ook 4.3.

Profiel per opleiding

Opleiding	Profiel
Aardwetenschappen	N & X; Rest + Wis B1, Nat1, Schei1.
Arabisch	Alle
ASW	Alle
B&O	Alle
Biologie	N & G en N & T met Bio1,2.
CKI	Alle m.u.v. C & M + Wis A1,2 of Wis B1.
Culturele antropologie	Alle
Duits	Alle
Economie	E & M; N & X + Eco 1; C & M + Eco1 + Wis A1,2 of B1.
Engels	Alle
Frans	Alle
Geschiedenis	Alle
Godgeleerdheid	Alle
Informatica	N & T; Rest + Wis B1,2
Informatiekunde	Alle m.u.v. C & M + Wis A1,2 of Wis B1.
Italiaans	Alle
Keltisch	Alle
Kunstgeschiedenis	Alle
Literatuurwetenschap	Alle
Medievistiek	Alle
Milieuwetenschappen	Alle m.u.v. Milieusysteemanalyse en -mod.: WisA1,2!
Muziekwetenschap	Alle
N&S	N & T; X & M + Wis B1,2 + Nat1,2; N & G + Wis B1,2.
Nederlands	Alle
NW&I	N & X; M & X + Wis B + Nat1 of Schei1
Onderwijskunde	Alle
Pedagogiek	Alle
Portugees	Alle
Rechtsgeleerdheid	Alle
Scheikunde	N & X; X & M + Wis B1 + Nat1 + Schei1
SGPL	Alle
Sociologie	Alle
Spaans	Alle
TW	Alle
TCS	Alle
TFT	Alle
Wijsbegeerte	Alle
Wiskunde	N & T; Rest + Wis B1,2.

Cursusoverzicht per opleiding

Gebied	Cursus	Opleiding	Niv.	Cursuscode	Periode
B	Dynamica van de vaste aarde	Aardwetenschappen	1	GEO1-1109	3
B	Evolutiebiologie	Aardwetenschappen	1	GEO1-1107	3
D	Kwantitatieve methode: inleiding statistiek	Aardwetenschappen	1	GEO1-4104	1
B	Morfodynamiek van het aardoppervlak	Aardwetenschappen	1	GEO1-4110	3
B	Systeem aarde deel 1	Aardwetenschappen	1	GEO1-1101	1
B	Systeem aarde deel 2	Aardwetenschappen	1	GEO1-4102	2
A	Inleiding Islam	Arabische taal en cultuur	1	200600268	1,3
A	Landen en volken Midden-Oosten	Arabische taal en cultuur	1	200600344	2
C	Beleid en sociaal-wetenschappelijke vragen	ASW	2	200500035	3
C	Culturele diversiteit en identiteit	ASW	2	200500011	1
C	De moderne samenleving	ASW	1	200300488	1
C	Individu en samenleving	ASW	1	200300480	2
C	Jongeren, agressie en geweld	ASW	1	200500013	1
C	Organisaties en hun ontwikkeling	ASW	3	200500029	3
C	Over de grenzen van disciplines	ASW	1	200300531	4
D	Statistiek met behulp van de computer	ASW	1	200500060	3
C	Beleid en evaluatieonderzoek	ASW/Sociologie	3	200500411	2
C	Bestuurskunde	B&O	2	USG06.501	3
C	Inl. Organisatie, beleid en management	B&O	1	USG06.502	1,3
B	Biodiversiteit	Biologie	1	B-B1BD05	2
B	Bioinformatica	Biologie	1	B-B1BINF05	3
B	Biologie van dieren	Biologie	1	B-B1DIER05	3
B	Ontdek biologie	Biologie	1	n.b.	2
D,B	Imperatief programmeren	CKI	1	CK1W0003	4
B,C	Inleiding Cognitiewetenschap	CKI	1	CK1W0009	1
B,A	Inleiding Taalkunde	CKI	1	CK1W0002	4
D	Logica en computervaardigheden voor CKI	CKI	1	CK1W0010	1
D	Logica voor AI	CKI	3	INFOLAI	2
D	Logisch programmeren	CKI	1	CK1W0007	3
B	Natuurlijke taalverwerking	CKI	2	CK2W0004	2
C	Culture, violence, trauma and reconciliation	Culturele antropologie	3	200300045	1
C	Culturen en samenlevingen	Culturele antropologie	1	200300835	1
C	Inleiding Cultuur en maatschappij van Latijn-Amerika	Culturele antropologie	1	200300058	4
D	Methoden en technieken van onderzoek	Culturele antropologie	1	200300050	1
C	Mondialisering en culturele pluriformiteit	Culturele antropologie	1	200400033	3

C	Religie, fundamentalisme en conflict	Culturele antropologie	3	200500009	2
A	Deutsche literatur 750-1815	Duitse taal en cultuur	2	200400381	3
A	Einführung in die Deutsche Sprache & Lit. des MA	Duitse taal en cultuur	2	200300256	2
C	Economie en maatschappij	Economie	1	ECB1EM	2
C	Economie van de publieke sector	Economie	2	ECB2EPS	1
C	Inleiding Algemene economie	Economie	1	ECB1IAE	1
C	Inleiding Bedrijfseconomie	Economie	1	ECB1IBE	2
C	Institutionele economie	Economie	2	ECB2IE	3
C	Institutionele veranderingen in de arbeidsverhoudingen	Economie	2	ECB2IVA	4
C	Internationale economie	Economie	2	ECB2INTE	4
C	Macro-economie	Economie	2	ECB2MACR	1
C	Micro-economie	Economie	2	ECB2ME	2
D	Wiskunde en statistiek	Economie	1	ECB1WS	1
A	Academic reading	Engelse taal en cultuur	1	200300306	1
A	Introduction to medieval English	Engelse taal en cultuur	1	200500282	2
A	Varieties of English	Engelse taal en cultuur	2	200400561	3
A	Letter- en cultuurkunde I	Franse taal en cultuur	1	200600189	2
A	Letter- en cultuurkunde II	Franse taal en cultuur	2	200500226	4
A	Am. geschiedenis en cultuur tot 1900	Geschiedenis	2	200600347	2
A	Amerikaanse geschiedenis en cultuur na 1900	Geschiedenis	2	200300273	3
A	Cultureel erfgoed	Geschiedenis	2	200500074	2
A	Geschiedenis van de actualiteit	Geschiedenis	2	200500054	1
A	Inleiding Oost-Europese geschiedenis	Geschiedenis	2	200600326	4
A	Staatsvorming na 1750	Geschiedenis	2	200500055	2
A	Actualiteit en context	Godgeleerdheid	1	GG-BV1002	3
A	Bijbel	Godgeleerdheid	1	GG-BV1003	1
A	Christendom en theologie in mondiaal perspectief*	Godgeleerdheid	2	GG-BD2002	1
A	Christendom en theologie in systematisch perspectief**	Godgeleerdheid	2	GG-BD2001	4
A	Traditie en hermeneutiek	Godgeleerdheid	1	GG-BV1001	2
B	Databases	Informatica	2	INFODB	4
B	Graphics	Informatica	1	INFOGR	1
D	Imperatief programmeren	Informatica	1	INFOIMP	1
B	Modelleren en systeemontwikkeling	Informatica	2	INFOMSO	2
D	Wiskundige technieken in de informatica	Informatica	1	INFOWIS	1
B	De informatiemaatschappij	Informatiekunde	1	INFOIMIJ	1
B	Human-computer interaction	Informatiekunde	1	INFOHCI	2
B	ICT in organisatie, beleid en management	Informatiekunde	1	INFOIOBM	2
B	Multimedia	Informatiekunde	1	INFOMM	3
B	Projectmanagement	Informatiekunde	2	INFOPM	3

A	Dante en de Divina Commedia	Italiaanse taal en cultuur	2	200500152	2
A	Italië in Europese context	Italiaanse taal en cultuur	1	200501054	1
A	Schrijvende kunstenaars	Italiaanse taal en cultuur	2	200300483	4
A	Geschiedenis der Kelten	Keltische talen en cultuur	1	200400971	2
A	Ikonografie I	Kunstgeschiedenis	1	200500241	2
A	Kernproblemen 0-1400	Kunstgeschiedenis	2	200600133	1
A	Kernproblemen 1400-1600	Kunstgeschiedenis	2	200500266	1
A	Kernproblemen 1600-1750	Kunstgeschiedenis	2	200500345	2
A	Kernproblemen 1750-1900	Kunstgeschiedenis	2	200501099	3
A	Kernproblemen 1900-heden	Kunstgeschiedenis	2	200500267	3
A	The story of art	Kunstgeschiedenis	1	200500354	1
A	Typologie architectuur en stedenbouw	Kunstgeschiedenis	1	200300667	3
A,B,C	Leiderschap: wat is dat?	LAS	3	LAS302	4
A	Europese literatuurgeschiedenis 2	Literatuurwetenschap	1	200300399	2
A	Inleiding Algemene literatuurwetenschap	Literatuurwetenschap	1	200501138	1,4
A	Kaleidoscope of Western literature	Literatuurwetenschap	3	200501163	1
A	Literatuurtheorie I	Literatuurwetenschap	2	200200379	2
A	Narratologie	Literatuurwetenschap	2	200501123	2
A	Bijbel en ritueel in de Middeleeuwen	Mediëvistiek (Geschiedenis)	2	200600209	3
A	Het literaire erfgoed: traditie en vernieuwing	Mediëvistiek (Italiaans)	3	200600139	3
A	Inleiding Middeleeuwse cultuur I	Mediëvistiek (Kunstgesch.)	2	200500237	1
A	Inleiding Middeleeuwse cultuur II	Mediëvistiek (Kunstgesch.)	2	200500238	2
B,C	Duurzame ontwikkeling	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2103	2
B	Inleiding Milieuwetenschappen	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2101	1
C	Inleiding Openbaar bestuur	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2104	3
B,C	Milieu, bevolking en resources	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2102	2
B	Milieu, gedrag en communicatie	Milieuwetenschappen	2	GEO2-2116	4
C	Milieu, samenleving en beleid	Milieuwetenschappen	2	GEO2-2108	1
B,D	Milieusysteemanalyse en -modellering	Milieuwetenschappen	2	GEO2-2115	2
D,B	Onderzoeksvaardigheden milieu	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2105	4
B	Processen in milieucapartimenten 1	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2107	3
A	Muziek van de westerse wereld	Muziekwetenschap	1	200400697	1
B	De wetenschappelijke revolutie (lint deel 1)	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-155B	3
B	De wetenschappelijke revolutie (lint deel 2)	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-155B	4
B	Fysisch wereldbeeld	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-192BP	4
B	Het fascinerend heelal	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-190BP	3
B	Inl. in de bouw en ontwikkeling van sterren	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-151B	3
B	Mechanica	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-105B	2
B	Speciale relativiteitstheorie	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-191BP	1

A	Inleiding Geschiedenis van de moderne letterkunde	Nederlands	2	200600224	4
A	Instrueren en overtuigen	Nederlands	1	200500386	1,3
A	Literaire analyse	Nederlands	1	200500274	1
A	Middel nederlandse literatuur	Nederlands	2	200400702	2
A	Taal, mens en maatschappij	Nederlands	1	200600058	2
A	Taalkunde van het Nederlands	Nederlands	2	200400151	2
A	Tekst en discourse	Nederlands	2	200500341	3,4
A	Vroegmoderne Nederlandse literatuur	Nederlands	2	200500378	3
B	CIT: technologiebeoordeling	NW&I	1	GEO1-2205	3
B	Inleiding Geneeskunde	NW&I	2	GEO2-2215	2
B	Theorie van innovatiesystemen	NW&I	1	GEO1-2201	1
D	Wiskunde voor NW&I	NW&I	1	GEO1-2202	1
D	Onderzoeksvaardigheden 1	NW&I	1	GEO1-2204	2
C	Inleiding in de onderwijskunde	Onderwijskunde	1	200300179	1
C	Onderwijskunde in de praktijk 1	Onderwijskunde	1	200300149	2
C	Onderwijspsychologie	Onderwijskunde	2	200300103	1
C	Filosofie en geschiedenis van de pedagogiek	Pedagogiek	1	200600052	3
C	Inleiding in de pedagogiek	Pedagogiek	1	200600047	1
C	Opvoeding en maatschappij	Pedagogiek	1	200600051	4
A	Inleiding Cultuur van Portugal	Portugese taal en cultuur	1	200200250	3
A	Inleiding Literatuur van Portugal	Portugese taal en cultuur	1	200200252	2
C	Psychologie voor LAS	Psychologie	1	LAS102	4
C	Beginselen van het straf(proces)recht	Rechtsgeleerdheid	2	RGBOB0350	1
C	Grondslagen privaatrecht (lint deel 1)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00110	1
C	Grondslagen privaatrecht (lint deel 2)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00110	2
C	Grondslagen publiekrecht (lint deel 1)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00210	1
C	Grondslagen publiekrecht (lint deel 2)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00210	2
C	Grondslagen van het recht (lint deel 1)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00300	1
C	Grondslagen van het recht (lint deel 2)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00300	2
C	Inleiding internationaal en Europees recht	Rechtsgeleerdheid	2	RGBK00210	1
C	Rechtsfilosofie	Rechtsgeleerdheid	2	RGBORO400	4
B	Energie en materie	Scheikunde	1	SK-BFYAN	2
C	Cultural geography	SGPL	2	GEO2-3403	2
C	Economische geografie I	SGPL	1	GEO1-3201	2
C	European integration	SGPL	3	GEO3-3021	2
C	Geography of the Netherlands	SGPL	1	GEO1-3412	4
C	Globalization	SGPL	3	GEO3-3413	1
C	Historische cartografie	SGPL	3	GEO3-3018	3
D	Inleiding Methoden en technieken	SGPL	1	GEO1-3003	3

C	Inleiding Planologie	SGPL	1	GEO1-3001	1
D	Onderzoeksmethoden	SGPL	1	GEO1-3003	2
C	Ontwikkelingsgeografie I: regions in development	SGPL	1	GEO1-3501	3
C	Political geography	SGPL	2	n.b.	3
C	Regionale geografie I	SGPL	1	GEO1-3401	4
C	Problemen en theorieën van de sociologie	Sociologie	1	200300007	2
C	Sociale sturing van Nederland	Sociologie	1	200300837	4
C	Familierelaties: generaties en demografische verandering	Sociologie/ASW	3	200300004	4
A	Inleiding Cultuur van Spanje	Spaanse taal en cultuur	1	200501071	1
A	Inleiding Latijns-Amerikaanse cultuur	Spaanse taal en cultuur	1	200400560	2
A	Inleiding Letterkunde Spanje en Latijns-Amerika	Spaanse taal en cultuur	1	200500195	1
A	Letterkunde Spanje 1	Spaanse taal en cultuur	2	200200202	2
A	De ontwikkeling van het wet. wereldbeeld	Studium Generale	2	SGLAS01	1
A	Inleiding Algemene taalwetenschap	Taalwetenschap	1	200500421	2,4
A	Inleiding Taalontwikkeling	Taalwetenschap	2	200200797	3
A	Psychologie van taal	Taalwetenschap	1	200400300	2
A	Spreken en verstaan: inleiding in de fonetiek	Taalwetenschap	1	200300287	1
A	Arthur, koning van verhalen	TCS	1	200500317	2
A	De toren van Babel	TCS	1	200500122	2
A	Kennis, letteren & maatschappij I	TCS	3	200500119	2,4
A	Kunstenaarslevens	TCS	1	200600305	1
A	Spot & satire	TCS	1	200501116	1
A	Van brief tot sms	TCS	1	200500121	2
A	Geschiedenis van het medialandschap	TFT	1	200400278	2
A	Inleiding Filmgeschiedenis	TFT	1	200400223	3
A	Inleiding Televisiegeschiedenis	TFT	1	200501064	4
D	Argumentatieleer**	Wijsbegeerte	2	WB2BA3002	3
A	Ethiek in context	Wijsbegeerte	1	WBCONTEXT2	4
A,D	Filosofie van de geest	Wijsbegeerte	1	WB1BD3027	2
A	Geschiedenis van de kentheorie I	Wijsbegeerte	1	WB1BD3008	1
A	Geschiedenis van de kentheorie II	Wijsbegeerte	2	WB2BD3029	2
A	Geschiedenis van de wijsbegeerte I	Wijsbegeerte	1	WB1BD3008	1
A	Geschiedenis van de wijsbegeerte II	Wijsbegeerte	1	WB1BD3050	3
A	Geschiedenis van de wijsbegeerte III	Wijsbegeerte	1	WB1BD3050	4
A	Inleiding ethiek**	Wijsbegeerte	1	WB1BA3007	1
C,A	Inleiding Politieke en sociale filosofie	Wijsbegeerte	1	WB1BD3013	4
A,B	Liever de gifbeker	Wijsbegeerte	2	WB2BD4011	2
D,A	Logica voor filosofen*	Wijsbegeerte	1	WB1BD4052	2
A	Posities in de sociale filosofie**	Wijsbegeerte	2	WB2BA3023	1

D,A	Taalfilosofie*	Wijsbegeerte	1	WB1BD3035	3
D,A	Voortgezette taalfilosofie	Wijsbegeerte	2	WB2BD3092	2
A	Wetenschapsfilosofie in context	Wijsbegeerte	1	WB2BD3031	3
A	Wijsgerige antropologie en kritische theorie	Wijsbegeerte	2	WB2BD3045	4
C,A	Politiek en filosofie**	Wijsbegeerte/Studium Generale	2	WB2BA3093	3
A	Wetenschapsfilosofie SG: Weten en geweten**	Wijsbegeerte/Studium Generale	3	WB3BA4031	3
B,D	Infinitiesimaal rekening (lint deel 1)	Wiskunde	1	WISB131	1
B,D	Infinitiesimaal rekening (lint deel 2)	Wiskunde	1	WISB131	2
D,B	Kansrekening	Wiskunde	2	WISB261	4
B,D	Lineaire algebra (lint deel 1)	Wiskunde	1	WISB121	1
B,D	Lineaire algebra (lint deel 2)	Wiskunde	1	WISB121	2
B,D	Wat is wiskunde? (lint deel 1)	Wiskunde	1	WISB101	1
B,D	Wat is wiskunde? (lint deel 2)	Wiskunde	1	WISB101	2

Periode 1

Gebied	Cursus	Opleiding	Niv.	Cursuscode
A	Inleiding Islam	Arabische taal en cultuur	1	200600268
A	Academic reading	Engelse taal en cultuur	1	200300306
A	Geschiedenis van de actualiteit	Geschiedenis	2	200500054
A	Bijbel	Godgeleerdheid	1	GG-BV1003
A	Christendom en theologie in mondiaal perspectief*	Godgeleerdheid	2	GG-BD2002
A	Italië in Europese context	Italiaanse taal en cultuur	1	200501054
A	Kernproblemen 0-1400	Kunstgeschiedenis	2	200600133
A	Kernproblemen 1400-1600	Kunstgeschiedenis	2	200500266
A	The story of art	Kunstgeschiedenis	1	200500354
A	Inleiding Algemene literatuurwetenschap	Literatuurwetenschap	1	200501138
A	Kaleidoscope of Western literature	Literatuurwetenschap	3	200501163
A	Inleiding Middeleeuwse cultuur I	Mediëvistiek (Kunstgesch.)	2	200500237
A	Muziek van de westerse wereld	Muziekwetenschap	1	200400697
A	Literaire analyse	Nederlands	1	200500274
A	Instrueren en overtuigen	Nederlands	1	200500386
A	Inleiding Cultuur van Spanje	Spaanse taal en cultuur	1	200501071
A	Inleiding Letterkunde Spanje en Latijns-Amerika	Spaanse taal en cultuur	1	200500195
A	De ontwikkeling van het wet. wereldbeeld	Studium Generale	2	SGLAS01
A	Kunstenaarslevens	TCS	1	200600305
A	Spot & satire	TCS	1	200501116
A	Spreken en verstaan: inleiding in de fonetiek	Taalwetenschap	1	200300287
A	Geschiedenis van de kentheorie I	Wijsbegeerte	1	WB1BD3008
A	Geschiedenis van de wijsbegeerte I	Wijsbegeerte	1	WB1BD3008
A	Inleiding ethiek**	Wijsbegeerte	1	WB1BA3007
A	Posities in de sociale filosofie**	Wijsbegeerte	2	WB2BA3023
B	Systeem aarde deel 1	Aardwetenschappen	1	GEO1-1101
B,C	Inleiding Cognitiewetenschap	CKI	1	CK1W0009
B	Graphics	Informatica	1	INFOGR
B	De informatiemaatschappij	Informatiekunde	1	INFOIMIJ
B	Inleiding Milieuwetenschappen	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2101
B	Speciale relativiteitstheorie	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-191BP
B	Theorie van innovatiesystemen	NW&I	1	GEO1-2201
B,D	Infinitiesimaal rekening (lint deel 1)	Wiskunde	1	WISB131
B,D	Lineaire algebra (lint deel 1)	Wiskunde	1	WISB121

z.o.z.

B,D	Wat is wiskunde? (lint deel 1)	Wiskunde	1	WISB101
C	Culturele diversiteit en identiteit	ASW	2	200500011
C	De moderne samenleving	ASW	1	200300488
C	Jongeren, agressie en geweld	ASW	1	200500013
C	Inl. Organisatie, beleid en management	B&O	1	USG06.502
C	Culture, violence, trauma and reconciliation	Culturele antropologie	3	200300045
C	Culturen en samenlevingen	Culturele antropologie	1	200300835
C	Inleiding Algemene economie	Economie	1	ECB1IAE
C	Economie van de publieke sector	Economie	2	ECB2EPS
C	Macro-economie	Economie	2	ECB2MACR
C	Milieu, samenleving en beleid	Milieuwetenschappen	2	GEO2-2108
C	Inleiding in de onderwijskunde	Onderwijskunde	1	200300179
C	Onderwijspsychologie	Onderwijskunde	2	200300103
C	Inleiding in de pedagogiek	Pedagogiek	1	200600047
C	Beginselen van het straf(proces)recht	Rechtsgeleerdheid	2	RGBOB0350
C	Grondslagen van het recht (lint deel 1)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00300
C	Grondslagen publiekrecht (lint deel 1)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00210
C	Grondslagen privaatrecht (lint deel 1)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00110
C	Inleiding internationaal en Europees recht	Rechtsgeleerdheid	2	RGBK00210
C	Globalization	SGPL	3	GEO3-3413
C	Inleiding Planologie	SGPL	1	GEO1-3001
D	Kwantitatieve methode: inleiding statistiek	Aardwetenschappen	1	GEO1-4104
D	Logica en computervaardigheden voor CKI	CKI	1	CK1W0010
D	Methoden en technieken van onderzoek	Culturele antropologie	1	200300050
D	Wiskunde en statistiek	Economie	1	ECB1WS
D	Imperatief programmeren	Informatica	1	INFOIMP
D	Wiskundige technieken in de informatica	Informatica	1	INFOWIS
D	Wiskunde voor NW&I	NW&I	1	GEO1-2202

*Alleen in de avond

**Ook in de avond

Periode 2

Gebied	Cursus	Opleiding	Niv.	Cursuscode
A	Landen en volken Midden-Oosten	Arabische taal en cultuur	1	200600344
A	Einführung in die Deutsche Sprache & Lit. des MA	Duitse taal en cultuur	2	200300256
A	Introduction to medieval English	Engelse taal en cultuur	1	200500282
A	Letter- en cultuurkunde I	Franse taal en cultuur	1	200600189
A	Am. geschiedenis en cultuur tot 1900	Geschiedenis	2	200600347
A	Cultureel erfgoed	Geschiedenis	2	200500074
A	Staatsvorming na 1750	Geschiedenis	2	200500055
A	Traditie en hermeneutiek	Godgeleerdheid	1	GG-BV1001
A	Dante en de Divina Commedia	Italiaanse taal en cultuur	2	200500152
A	Geschiedenis der Kelten	Keltische talen en cultuur	1	200400971
A	Ikonografie I	Kunstgeschiedenis	1	200500241
A	Kernproblemen 1600-1750	Kunstgeschiedenis	2	200500345
A	Europese literatuurgeschiedenis 2	Literatuurwetenschap	1	200300399
A	Literatuurtheorie I	Literatuurwetenschap	2	200200379
A	Narratologie	Literatuurwetenschap	2	200501123
A	Inleiding Middeleeuwse cultuur II	Mediëvistiek (Kunstgesch.)	2	200500238
A	Middel nederlandse literatuur	Nederlands	2	200400702
A	Taalkunde van het Nederlands	Nederlands	2	200400151
A	Taal, mens en maatschappij	Nederlands	1	200600058
A	Inleiding Literatuur van Portugal	Portugese taal en cultuur	1	200200252
A	Inleiding Latijns-Amerikaanse cultuur	Spaanse taal en cultuur	1	200400560
A	Letterkunde Spanje 1	Spaanse taal en cultuur	2	200200202
A	Arthur, koning van verhalen	TCS	1	200500317
A	Van brief tot sms	TCS	1	200500121
A	De toren van Babel	TCS	1	200500122
A	Kennis, letteren & maatschappij I	TCS	3	200500119
A	Inleiding Algemene taalwetenschap	Taalwetenschap	1	200500421
A	Psychologie van taal	Taalwetenschap	1	200400300
A	Geschiedenis van het medialandschap	TFT	1	200400278
A,D	Filosofie van de geest	Wijsbegeerte	1	WB1BD3027
A	Geschiedenis van de kentheorie II	Wijsbegeerte	2	WB2BD3029
A,B	Liever de gifbeker	Wijsbegeerte	2	WB2BD4011
B	Systeem aarde deel 2	Aardwetenschappen	1	GEO1-4102
B	Ontdek biologie	Biologie	1	n.b.

z.o.z.

B	Biodiversiteit	Biologie	1	B-B1BD05
B	Natuurlijke taalverwerking	CKI	2	CK2W0004
B	Modelleren en systeemontwikkeling	Informatica	2	INFOMSO
B	Human-computer interaction	Informatiekunde	1	INFOHCI
B	ICT in organisatie, beleid en management	Informatiekunde	1	INFOIOBM
B,C	Duurzame ontwikkeling	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2103
B,C	Milieu, bevolking en resources	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2102
B,D	Milieusysteemanalyse en -modellering	Milieuwetenschappen	2	GEO2-2115
B	Mechanica	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-105B
B	Inleiding Geneeskunde	NW&I	2	GEO2-2215
B	Energie en materie	Scheikunde	1	SK-BFYAN
B,D	Infinitesimaal rekening (lint deel 2)	Wiskunde	1	WISB131
B,D	Lineaire algebra (lint deel 2)	Wiskunde	1	WISB121
B,D	Wat is wiskunde? (lint deel 2)	Wiskunde	1	WISB101

C	Individu en samenleving	ASW	1	200300480
C	Beleid en evaluatieonderzoek	ASW/Sociologie	3	200500411
C	Religie, fundamentalisme en conflict	Culturele antropologie	3	200500009
C	Inleiding Bedrijfseconomie	Economie	1	ECB1IBE
C	Economie en maatschappij	Economie	1	ECB1EM
C	Micro-economie	Economie	2	ECB2ME
C	Onderwijskunde in de praktijk 1	Onderwijskunde	1	200300149
C	Grondslagen van het recht (lint deel 2)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00300
C	Grondslagen publiekrecht (lint deel 2)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00210
C	Grondslagen privaatrecht (lint deel 2)	Rechtsgeleerdheid	1	RGBG00110
C	Economische geografie I	SGPL	1	GEO1-3201
C	Cultural geography	SGPL	2	GEO2-3403
C	European integration	SGPL	3	GEO3-3021
C	Problemen en theorieën van de sociologie	Sociologie	1	200300007

D	Logica voor AI	CKI	3	INFOLAI
D	Onderzoeksvaardigheden 1	NW&I	1	GEO1-2204
D	Onderzoeksmethoden	SGPL	1	GEO1-3003
D,A	Logica voor filosofen*	Wijsbegeerte	1	WB1BD4052
D,A	Voortgezette taalfilosofie	Wijsbegeerte	2	WB2BD3092

*Ook in de avond: WB1BA4052

n.b. = niet bekend

Periode 3

Gebied	Cursus	Opleiding	Niv.	Cursuscode
A	Inleiding Islam	Arabische taal en cultuur	1	200600268
A	Deutsche literatur 750-1815	Duitse taal en cultuur	2	200400381
A	Varieties of English	Engelse taal en cultuur	2	200400561
A	Amerikaanse geschiedenis en cultuur na 1900	Geschiedenis	2	200300273
A	Actualiteit en context	Godgeleerdheid	1	GG-BV1002
A	Kernproblemen 1750-1900	Kunstgeschiedenis	2	200501099
A	Kernproblemen 1900-heden	Kunstgeschiedenis	2	200500267
A	Typologie architectuur en stedenbouw	Kunstgeschiedenis	1	200300667
A	Het literaire erfgoed: traditie en vernieuwing	Mediëvistiek (Italiaans)	3	200600139
A	Bijbel en ritueel in de Middeleeuwen	Mediëvistiek (Geschiedenis)	2	200600209
A	Instrueren en overtuigen	Nederlands	1	200500387
A	Tekst en discourse	Nederlands	2	200500341
A	Vroegmoderne Nederlandse literatuur	Nederlands	2	200500378
A	Inleiding Cultuur van Portugal	Portugese taal en cultuur	1	200200250
A	Inleiding Taalontwikkeling	Taalwetenschap	2	200200797
A	Inleiding Filmgeschiedenis	TFT	1	200400223
A	Geschiedenis van de wijsbegeerte II	Wijsbegeerte	1	WB1BD3050
A	Wetenschapsfilosofie in context	Wijsbegeerte	1	WB2BD3031
A	Wetenschapsfilosofie SG: Weten en geweten**	Wijsbegeerte/Studium Generale	3	WB3BA4031
B	Dynamica van de vaste aarde	Aardwetenschappen	1	GEO1-1109
B	Evolutiebiologie	Aardwetenschappen	1	GEO1-1107
B	Morfodynamiek van het aardoppervlak	Aardwetenschappen	1	GEO1-4110
B	Bioinformatica	Biologie	1	B-B1BINF05
B	Biologie van dieren	Biologie	1	B-B1DIER05
B	Multimedia	Informatiekunde	1	INFOMM
B	Projectmanagement	Informatiekunde	2	INFOPM
B	Processen in milieuc compartimenten 1	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2107
B	Inl. in de bouw en ontwikkeling van sterren	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-151B
B	De wetenschappelijke revolutie (lint deel 1)	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-155B
B	Het fascinerend heelal	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-190BP
B	CIT: technologiebeoordeling	NW&I	1	GEO1-2205
C	Beleid en sociaal-wetenschappelijke vragen	ASW	2	200500035
C	Organisaties en hun ontwikkeling	ASW	3	200500029

z.o.z.

C	Mondialisering en culturele pluriformiteit	Culturele antropologie	1	200400033
C	Bestuurskunde	B&O	2	USG06.501
C	Inl. Organisatie, beleid en management	B&O	1	USG06.502
C	Institutionele economie	Economie	2	ECB2IE
C	Inleiding Openbaar bestuur	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2104
C	Filosofie en geschiedenis van de pedagogiek	Pedagogiek	1	200600052
C	Historische cartografie	SGPL	3	GEO3-3018
C	Ontwikkelingsgeografie I: regions in development	SGPL	1	GEO1-3501
C	Political geography	SGPL	2	n.b.
C,A	Politiek en filosofie**	Wijsbegeerte/Studium Generale	2	WB2BA3093
D	Statistiek met behulp van de computer	ASW	1	200500060
D	Logisch programmeren	CKI	1	CK1W0007
D	Inleiding Methoden en technieken	SGPL	1	GEO1-3003
D	Argumentatieleer**	Wijsbegeerte	2	WB2BA3002
D,A	Taalfilosofie*	Wijsbegeerte	1	WB1BD3035

*Ook in de avond

** Alleen in de avond

Periode 4

Gebied	Cursus	Opleiding	Niv.	Cursuscode
A	Letter- en cultuurkunde II	Franse taal en cultuur	2	200500226
A	Inleiding Oost-Europese geschiedenis	Geschiedenis	2	200600326
A	Christendom en theologie in systematisch perspectief**	Godgeleerdheid	2	GG-BD2001
A	Schrijvende kunstenaars	Italiaanse taal en cultuur	2	200300483
A,B,C	Leiderschap: wat is dat?	LAS	3	LAS302
A	Inleiding Algemene literatuurwetenschap	Literatuurwetenschap	1	200501150
A	Inleiding Geschiedenis van de moderne letterkunde	Nederlands	2	200600224
A	Tekst en discourse	Nederlands	2	200500340
A	Inleiding Algemene taalwetenschap	Taalwetenschap	1	200500412
A	Kennis, letteren & maatschappij I	TCS	3	200500119
A	Inleiding Televisiegeschiedenis	TFT	1	200501064
A	Ethiek in context	Wijsbegeerte	1	WBCONTEXT2
A	Geschiedenis van de wijsbegeerte III	Wijsbegeerte	1	WB1BD3050
A	Wijsgerige antropologie en kritische theorie	Wijsbegeerte	2	WB2BD3045
B,A	Inleiding Taalkunde	CKI	1	CK1W0002
B	Databases	Informatica	2	INFODB
B	Milieu, gedrag en communicatie	Milieuwetenschappen	2	GEO2-2116
B	De wetenschappelijke revolutie (lint deel 2)	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-155B
B	Fysisch wereldbeeld	Natuur- en sterrenkunde	1	NS-192BP
C	Over de grenzen van disciplines	ASW	1	200300531
C	Inleiding Cultuur en maatschappij van Latijn-Amerika	Culturele antropologie	1	200300058
C	Institutionele veranderingen in de arbeidsverhoudingen	Economie	2	ECB2IVA
C	Internationale economie	Economie	2	ECB2INTE
C	Opvoeding en maatschappij	Pedagogiek	1	200600051
C	Psychologie voor LAS	Psychologie	1	LAS102
C	Rechtsfilosofie	Rechtsgeleerdheid	2	RGBORO400
C	Geography of the Netherlands	SGPL	1	GEO1-3412
C	Regionale geografie I	SGPL	1	GEO1-3401
C	Familierelaties: generaties en demografische veranderingen	Sociologie/ASW	3	200300004
C	Sociale sturing van Nederland	Sociologie	1	200300837
C,A	Inleiding Politieke en sociale filosofie	Wijsbegeerte	1	WB1BD3013
D,B	Imperatief programmeren	CKI	1	CK1W0003

z.o.z.

D,B	Onderzoeksvaardigheden milieu	Milieuwetenschappen	1	GEO1-2105
D,B	Kansrekening	Wiskunde	2	WISB261

**Alleen in de avond

BIJLAGEN

BIJLAGE I: Adressen faculteiten

● **Academisch Biomedisch Centrum Utrecht**

Biomedische Wetenschappen (BMW)

Bezoekadres A.A. Hijmans van den Berghgebouw:
Universiteitsweg 98
3584 CG Utrecht

Postadres:

Postbus 85500
3508 GA Utrecht

Telefoon:

030 250 3478 of
030 250 3403
studentenbalie@umcutrecht.uu.nl

● **Faculteit Bètawetenschappen**

Biologie

F.A.F.C. Wentgebouw, Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80088, 3508 TB Utrecht

Studentenbalie

Kamer Z005
Tel: 030 253 1858
studentenzaken@bio.uu.nl
Openingstijden: dagelijks, 8.30-13.30 uur (vr tot 12:00)

Informatica

Princetonplein 5 (Buys Ballot Lab), 3584 CC Utrecht
Postbus 80007, 3508 TA Utrecht

Bureau Onderwijs- en Studentenzaken Informatica en Informatiekunde

Kamer 562 (5e verdieping)
Tel: 030 253 5555
studentenbalie@cs.uu.nl
Openingstijden: ma: 10:30 tot 12:00, 12:30 tot 16:30
di t/m vr: 9:30 tot 12:00, 12:30 tot 16:30

Natuur- en Sterrenkunde

Princetonplein 5, 3584 CC Utrecht
Postbus 80000, 3508 TA Utrecht

Bureau OnderwijsZaken

Balie Minnaertgebouw, kamer 119
Tel: 030 253 2106
Openingstijden: werkdagen van 9.00 tot 12.30 en van 13.00 tot 17.00 uur

Scheikunde

H.R. Kruytgebouw, Padualaan 8, 3584 CH utrecht
Postbus 80083, 3508 TB Utrecht

Studentenbalie:

Wentgebouw, kamer Z003
Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Tel: 030 253 3792
boi@chem.uu.nl
Openingstijden: op werkdagen (behalve wo) van 11.00 tot 12.30 en van 13.00 tot 15.00 uur

Wiskunde

Budapestlaan 6, 3584 CD Utrecht
Postbus 80010, 3508TA Utrecht

Secretariaat Mathematisch Instituut Wiskunde

Kamer 613

Tel: 030 253 1430

department@math.uu.nl

Dictatenverkoop: elke dag

● **Faculteit Geesteswetenschappen**

Godgeleerdheid

Willem C. van Unnikgebouw, Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht

Studiepunt

Kamer 1201a

Tel: 030 253 1978

studiepunt@theo.uu.nl

Openingstijden: elke werkdag van 9.00 tot 12.30 uur

Telefonisch bereikbaar: elke werkdag van 9.00 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 17.00 uur

Letteren

(Geschiedenis, Kunstgeschiedenis, Literatuurwetenschap, Muziekwetenschap, Nederlands, Taal- en cultuurstudies, Taalwetenschap, Theater-, film-, & televisiewetenschap, Vreemde talen, Communicatie- en Informatiewetenschappen)

Kromme Nieuwegracht 46, 3512 HJ Utrecht

Studiepunt Letteren

Drift 8, 3512 BS Utrecht

Tel: 030 253 6285

studiepunt@let.uu.nl

Openingstijden: 10.00-16.00

Readerverkoop:

Elke werkdag van 10.00-16.00 uur + eerste dinsdag- en donderdag van een blok extra geopend van 17.00 tot 19.00 uur.

Wijsbegeerte

Bestuursgebouw, Heidelberglaan 6, 3584 CS Utrecht

Onderwijsadministratie:

Tel: 030 253 1831

bureau@phil.uu.nl

Openingstijden: ma t/m do: 9.00 - 12.15 uur, di en do: 12.45 - 16.30 uur

di: 17.00 - 19.00 uur (alleen week 1 en 2 van elke periode)

do: 17.00 - 19.00 uur (alleen week 1 van elke periode)

vr: gesloten

● **Faculteit Geowetenschappen**

(Aardwetenschappen, Milieuwetenschappen, NW&I en Sociale geografie & planologie)

Willem C. van Unnikgebouw, Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht

Postbus 80115, 3508 TC Utrecht

Studiepunt

Westtraverse Willem C. van Unnikgebouw

Tel: 030 253 9559

studiepunt@geo.uu.nl

Openingstijden: ma t/m vr van 9.30 tot 12.00 en van 13.00 tot 16.30 uur.

Studentensite: www.geo.uu.nl/studiepunt

● **Faculteit Rechtsgeleerdheid**

Janskerkhof 3, 3512 BK Utrecht

Faculteitsbureau/Studiepunt Rechten

Tel: 030 253 7004

Openingstijden: ma, di, do en vr van 11.00 tot 15.00 uur. Deze dagen telefonisch bereikbaar van 15.00 tot 17.00 uur.

studiepuntrechten@law.uu.nl

Onderwijswinkel Rechtsgeleerdheid (onderwijsmateriaal)

Minrebroederstraat 25

Tel: 030-253 7908

Openingstijden: ma t/m vr: 10.30 uur tot 15.30 uur, do: 10.30 uur tot 18.00 uur

● **Faculteit Sociale Wetenschappen**

(ASW, Culturele antropologie, Onderwijskunde, Pedagogiek, Sociologie)

Martinus J. Langeveldgebouw, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht

Postbus 80140, 3508 TC Utrecht

Studiepunt

1e verdieping, F129

Tel: 030 2534949

Openingstijden: ma t/m vr: 11.00 - 15.00 uur, do: 18.00 - 19.00 uur

Studentensite:

<http://student.fss.uu.nl/welcome.php>

● **Utrechtse School voor Bestuurs- en Organiseringswetenschap (USBO)**

Bijlhouwerstraat 6, 3511 ZC Utrecht

Informatiebalie

Tel: 030 253 8101

info@usg.uu.nl

Openingstijden: ma t/m vr van 9.00 tot 17.00u (feestdagen en vakanties uitgezonderd)

● **Utrecht School of Economics (USE)**

Vredenburg 138, 3511 BG Utrecht

Studiepunt

Tel: 030 253 4283

BIJLAGE II: Jaarrooster subfaculteit Wijsbegeerte

Feestdagen:

Goede Vrijdag: 6 april

Pasen: 8 en 9 april

Bevrijdingsdag: 5 mei

Hemelvaart: 17 mei

Pinksteren: 27 en 28 mei

Periode 1 (wk 37 t/m 44)

11 september 2006 – 10 november 2006

Periode 2 (wk 46 t/m 5)

13 november 2006 – 2 februari 2007

Periode 3 (wk 6 t/m 15)

5 februari 2007 – 13 april 2007

Periode 4 (wk 17 t/m 26)

23 april 2007 – 29 juni 2007

Onderwijsvrij:

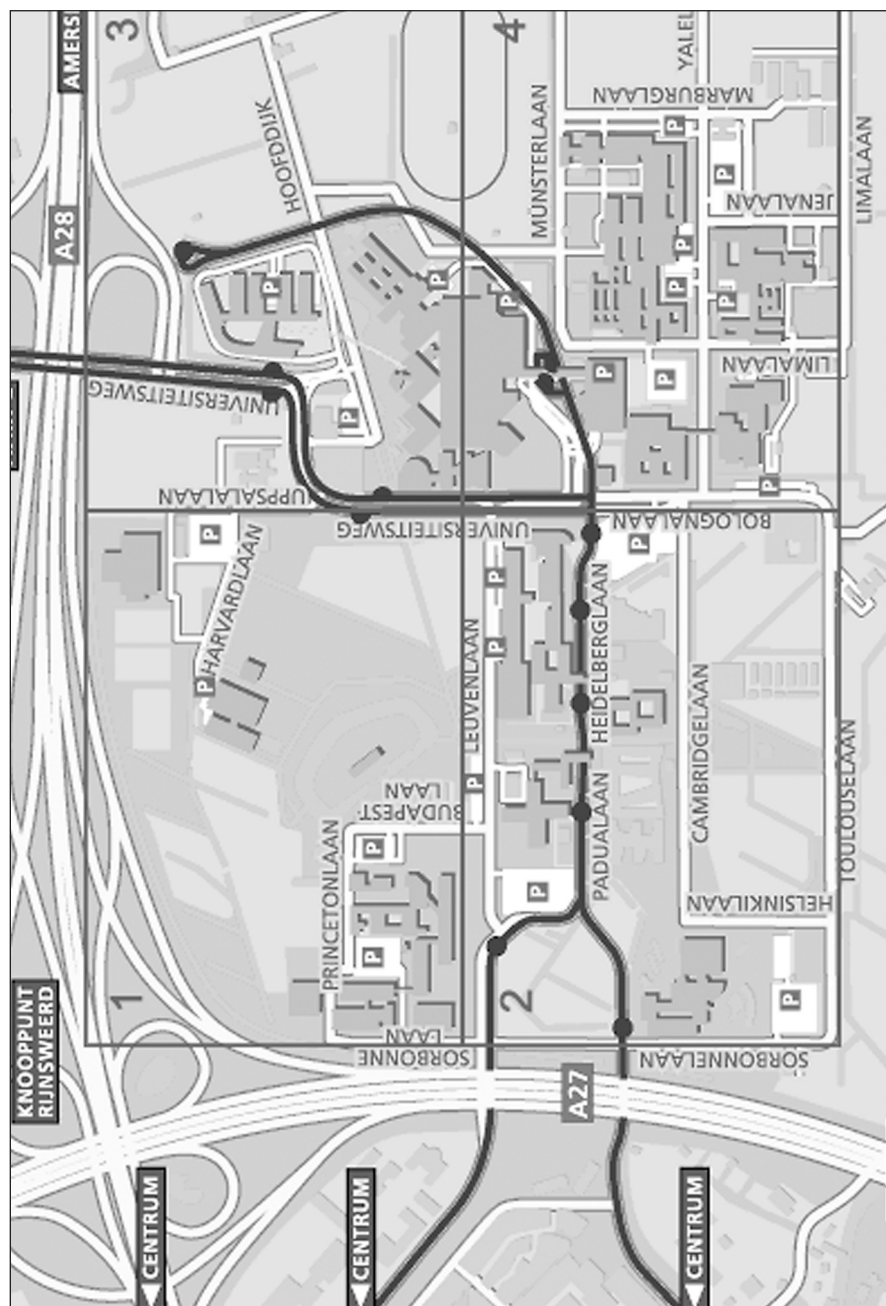
25 december 2006 – 5 januari 2007

16 april 2007 – 20 april 2007

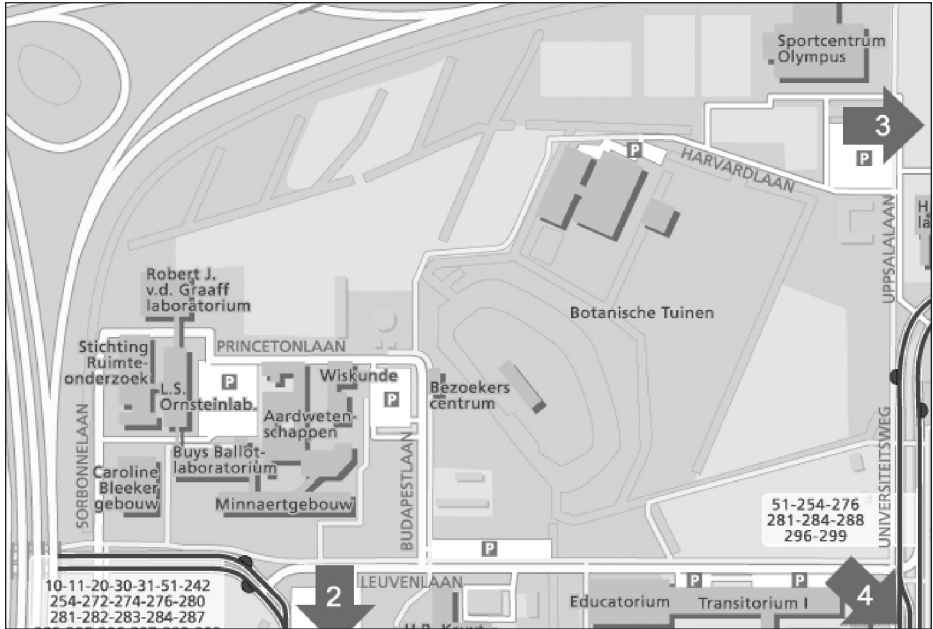

BIJLAGE III: Plattegronden

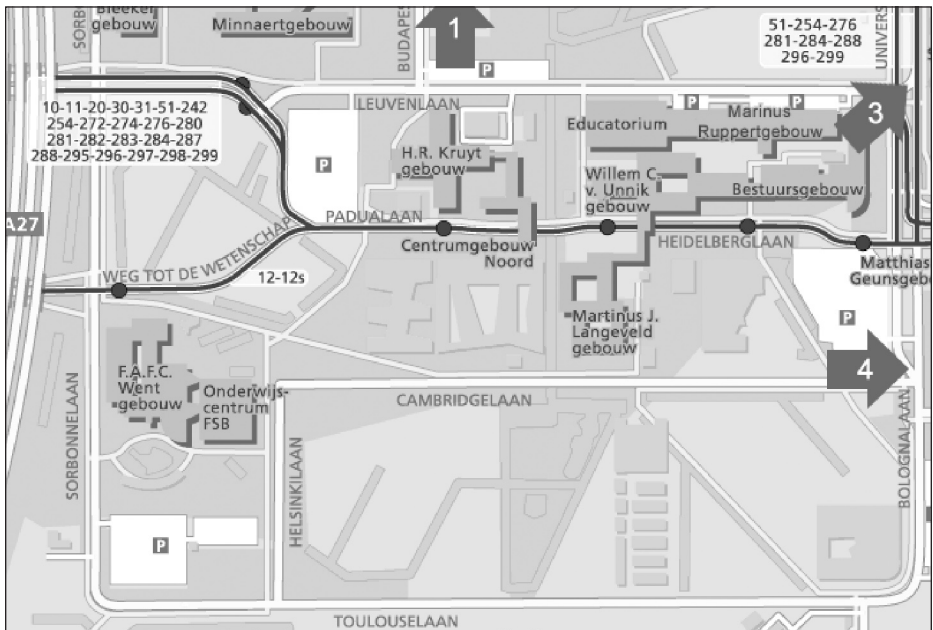
Plattegrond De Uithof

Plattegrond De Uithof: detail 1

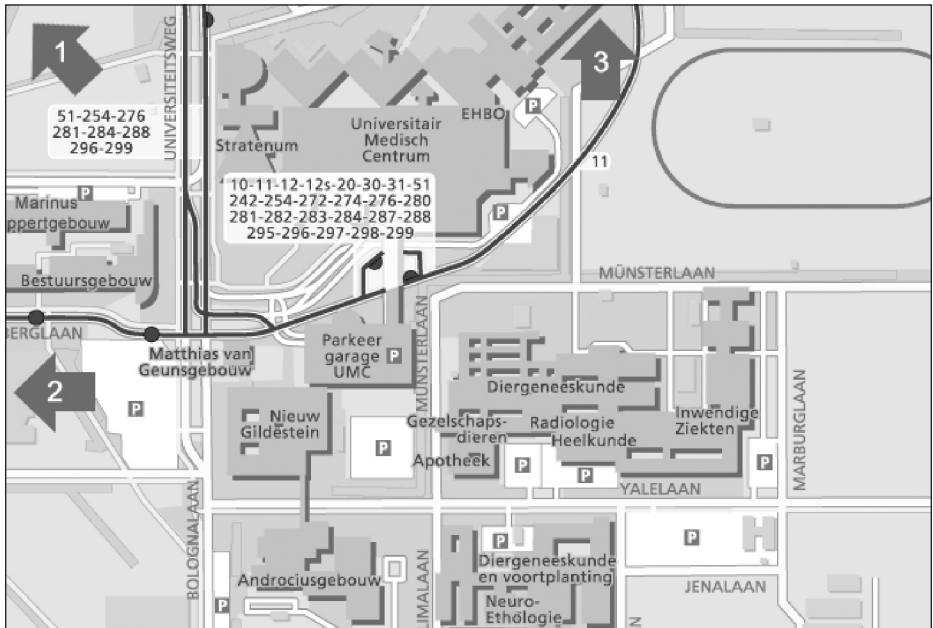
Plattegrond De Uithof: detail 2

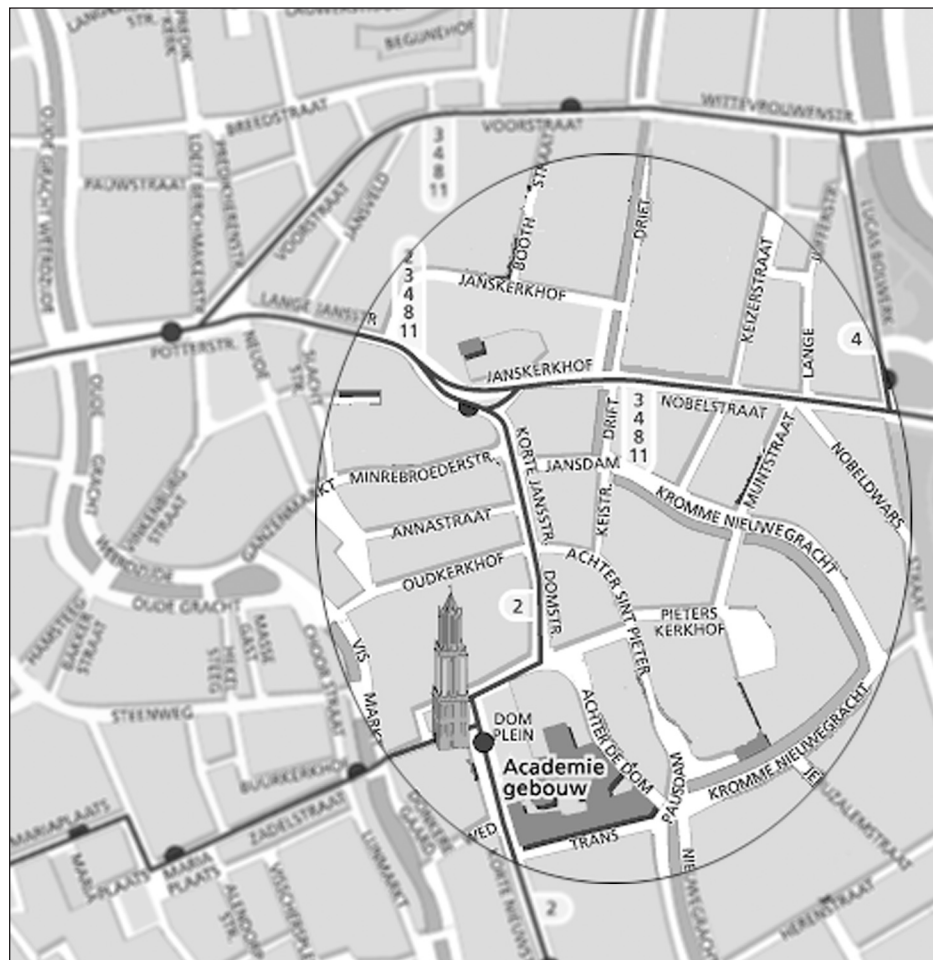
Plattegrond De Uithof: detail 3

Plattegrond De Uithof: detail 4

Binnenstad Utrecht: detail 1 (Faculteit Letteren, Faculteit Rechtsgeleerdheid)

BIJLAGE IV: Onderwijs- en Examenregeling 2006-2007
Bacheloropleiding Liberal Arts & Sciences

Inhoud:

1. Algemeen
2. Opbouw van de opleiding
3. Onderwijsvormen
4. Beoordeling
5. Vooropleiding
6. Studiebegeleiding
7. Overgangs- en slotbepalingen

Paragraaf 1 – Algemene bepalingen

art. 1.1 – toepasselijkheid van de regeling

Deze regeling is van toepassing op het onderwijs en de examens van de bacheloropleiding Liberal arts & sciences, hierna te noemen: de opleiding. De opleiding wordt verzorgd door het onderwijsinstituut Liberal arts & sciences binnen de faculteit Geesteswetenschappen, hierna te noemen: de faculteit.

art. 1.2 – begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. de wet: de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
- b. student: degene die is ingeschreven aan de universiteit voor het volgen van het onderwijs en/of het afleggen van de tentamens en de examens van de opleiding;
- c. onderdeel: een onderwijseenheid van de opleiding, in de zin van de wet;
- d. cursus: het geheel van onderwijs en toetsing van een onderdeel;
- e. toets: tentamen als bedoeld in art. 7.10 van de wet;
- f. praktische oefening: het deelnemen aan een practicum of andere onderwijsleeractiviteit, die gericht is op het bereiken van bepaalde vaardigheden, zoals:
  - het maken van een scriptie,
  - het maken van een werkstuk of een proefontwerp,
  - het uitvoeren van een onderzoekopdracht,
  - het deelnemen aan veldwerk of een excursie, of
  - het doorlopen van een stage;
- g. portfolio: de verzameling documenten¹ m.b.t. de prestaties van de student binnen de door hem gekozen opleiding;
- h. examen: het bachelor examen van de opleiding;
- i. Universitaire Onderwijscatalogus: het onder verantwoordelijkheid van het college van bestuur gehouden register van de binnen de universiteit verzorgde cursussen, dat integraal deel uitmaakt van deze regeling.

De overige begrippen hebben de betekenis die de wet daaraan toekent.

art. 1.3 – doel van de opleiding

Liberal arts & sciences is een brede Nederlandstalige bacheloropleiding, die tot doel heeft

gemotiveerde studenten met een brede belangstelling:

- de mogelijkheid te bieden hun talenten en interesses te onderzoeken en te ontwikkelen;
- op te leiden tot kritische academici met een brede algemene ontwikkeling, goed ontwikkelde intellectuele en wetenschappelijke vaardigheden, maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef en een interdisciplinaire attitude

---

¹ schriftelijk en/of elektronisch

- via een (multi)disciplinaire hoofdrichting, voor te bereiden op een vervolg(opleiding) na de bachelorfase.

art. 1.4 – vorm van de opleiding

De opleiding wordt voltijds verzorgd.

Paragraaf 2 – Opbouw van de opleiding

art. 2.1 – studielast

1. De opleiding heeft een studielast van 180 studiepunten, waarbij een studiepoint gelijk staat aan 28 uur studeren.
2. De opleiding omvat onderdelen op gevorderd niveau met een studielast van tenminste 45 studiepunten.

art. 2.2 – major

1. De opleiding omvat een major, bestaande uit de volgende onderdelen:
  - een *general education* gedeelte met een studielast van 75 studiepunten:
    - 30 studiepunten aan verplichte cursussen:
      - Liberal arts & sciences introductiecursus (7,5 stp.)
      - Liberal arts & sciences verplichte cursus 2 (7,5 stp.)
      - Liberal arts & sciences verplichte cursus 3 (7,5 stp.)
      - Liberal arts & sciences verplichte cursus 4 (7,5 stp.)
    - 45 studiepunten gekozen uit het door de opleiding geselecteerde universiteitsbrede aanbod, genoemd in de bijlage onder 2.
      - 15 studiepunten uit elk van twee inhoudelijk het verst van de gekozen hoofdrichting liggende wetenschapsgebieden A (alfa), B (bèta), en C (gamma)
      - 15 studiepunten uit gebied D (analytisch denken en redeneren)
  - een hoofdrichting met een studielast van tenminste 60 studiepunten, bestaande uit cursussen genoemd in de Universitaire Onderwijscatalogus die betrekking hebben op een van de volgende wetenschapsgebieden:
    - Aardwetenschappen
    - Algemene sociale wetenschappen
    - Arabisch
    - Biologie
    - Cognitieve kunstmatige intelligentie
    - Culturele antropologie
    - Duits
    - Economie
    - Engels
    - Frans
    - Geschiedenis
    - Godgeleerdheid
    - Informatica
    - Informatiekunde

- Italiaans
- Kunstgeschiedenis
- Literatuurwetenschap
- Milieuwetenschappen
- Natuur- en sterrenkunde
- Natuurwetenschap en innovatiemanagement
- Nederlands
- Onderwijskunde
- Portugees
- Pedagogiek
- Rechtsgeleerdheid
- Scheikunde
- Sociale geografie en planologie
- Sociologie
- Taal- en cultuurstudies
- Taalwetenschap
- Theater-, film- en televisiewetenschap
- Wiskunde
- Wijsbegeerte

2. De onderdelen van de hoofdrichting dienen voor tenminste 22,5 studiepunten op gevorderd niveau te liggen.

art. 2.3 – profileringsruimte, minor

1. De opleiding omvat een profileringsruimte, waarin de student onderdelen kiest met een totale studielast van tenminste 45 studiepunten².
2. De onderdelen van de profileringsruimte dienen voor tenminste 15 studiepunten op verdiepend niveau te liggen, tenzij het bepaalde in het vierde lid toepassing vindt.
3. Voor keuze in aanmerking komen de onderdelen, opgenomen in de Universitaire Onderwijscatalogus, en - onder goedkeuring van de examencommissie - onderdelen verzorgd door een andere Nederlandse of een buitenlandse universiteit dan wel van een bekostigde of aangewezen Nederlandse instelling voor hoger beroepsonderwijs.
4. Indien de student een samenhangend geheel van onderdelen kiest, dat door een onderwijsinstituut wordt verzorgd onder de aanduiding "minor", wordt deze aanduiding op het getuigschrift van zijn examen vermeld.

art. 2.4 – vrij programma

1. De examencommissie kan een student op diens gemotiveerd verzoek toestaan een programma samen te stellen dat afwijkt van de major, beschreven in artikel 2.2.
2. De examencommissie verleent in elk geval de toestemming, bedoeld in lid 1, voor het onderwijsprogramma van het University College Utrecht en het onderwijsprogramma van de Roosevelt Academy te Middelburg.

---

² gelijk aan het verschil tussen 180 en de studielast van de major

Paragraaf 3 – Onderwijs

art. 3.1 – cursus

1. Voor de onderdelen van de opleiding worden cursussen verzorgd met een studielast van zeven en een halve studiepunten of een veelvoud daarvan.
2. Elke cursus omvat het onderwijs en de toetsing van het desbetreffende onderdeel.
3. In elke cursus zijn een of meer praktische oefeningen begrepen volgens de specificatie, opgenomen in de Universitaire Onderwijscatalogus.

art. 3.2 – niveau

Een cursus wordt verzorgd op een van de volgende niveaus:

1. inleidend
2. verdiepend
3. gevorderd.

art. 3.3 – voorkennis

Onverminderd het bepaalde in art. 4.2 wordt in de Universitaire Onderwijscatalogus bij elke cursus aangegeven welke voorkennis gewenst is om daaraan met goed gevolg te kunnen deelnemen.

art. 3.4 – deelname

De in de bijlage onder 1 vermelde cursussen worden telkens verzorgd voor ten hoogste het daarbij vermelde aantal studenten. Deelname vindt plaats in de volgorde van inschrijving bij het desbetreffende onderwijsinstituut, met dien verstande dat:

1. studenten die de gewenste voorkennis, bedoeld in art. 3.3, bezitten voorrang genieten boven studenten die deze voorkennis niet hebben, en voorts;
2. voor de opleiding ingeschreven studenten voorrang genieten bij de cursussen, die behoren tot het verplichte deel van hun major.

Paragraaf 4 – Toetsing

art. 4.1 – algemeen

1. Tijdens de cursus van een onderdeel wordt getoetst of de student in voldoende mate de gestelde leerdoelen bereikt. Zij wordt daarbij geadviseerd over haar deelneming aan de cursus en over de voortgang van haar studie.
2. Het oordeel over een toets is voldoende dan wel onvoldoende, in cijfers uitgedrukt: 6 of hoger, respectievelijk 5 of lager. Onvoldoenden worden uitsluitend in gehele getallen uitgedrukt.
3. Indien de student aan alle inspanningsverplichtingen tijdens de cursus heeft voldaan en hem niettemin geen voldoende is toegekend maar wel een eindcijfer van ten minste een vier, wordt hij eenmaal in de gelegenheid gesteld een aanvullende of een vervangende toets af te leggen.

art. 4.2 – verplichte volgorde major

Aan de toetsing van de volgende onderdelen van de major kan eerst worden deelgenomen nadat aan de toetsing van de daarbij vermelde onderdelen met goed gevolg is deelgenomen:

Liberal arts & sciences verplichte cursus 3: na behalen van Liberal arts & sciences verplichte cursus 2, en

Liberal arts & sciences verplichte cursus 4: na behalen van Liberal arts & sciences verplichte cursus 3,

en voorts zoals in de onderwijscatalogus is vastgelegd m.b.t. ieder onderdeel van de opleiding.

art. 4.3 – toetsvorm

1. De eindbeoordeling van een cursus vindt plaats op de wijze als vermeld in de cursusbeschrijving in de Universitaire Onderwijscatalogus.
2. Aan studenten met een functiestoornis wordt de gelegenheid geboden het onderwijs te volgen en de toetsen af te leggen op een zoveel mogelijk aan hun individuele handicap aangepaste wijze. De examencommissie wint zo nodig deskundig advies in alvorens te beslissen.
3. Op verzoek van de student kan de examencommissie toestaan dat een toets op een andere wijze dan krachtens het eerste lid is bepaald, wordt afgelegd.

art. 4.4 – mondelinge toetsen

1. Mondeling wordt niet meer dan één persoon tegelijk getoetst, tenzij de examencommissie anders heeft bepaald.
2. Het mondeling afnemen van een toets is openbaar, tenzij de examencommissie of de desbetreffende examinerator in een bijzonder geval anders heeft bepaald, dan wel de student daartegen bezwaar heeft gemaakt.

art. 4.5 – termijn beoordeling

1. De examinerator stelt terstond na het afnemen van een mondelinge toets het oordeel vast en reikt de student een desbetreffende schriftelijke verklaring uit.
2. De examinerator stelt het oordeel over een schriftelijk of op andere wijze afgenomen toets vast binnen 10 werkdagen na de dag waarop deze is afgenomen, en verschaft de administratie van de faculteit de nodige gegevens ten behoeve van de uitreiking van het schriftelijk of elektronisch bewijsstuk van het oordeel aan de student. De opleidingsdirecteur van het instituut dat de cursus verzorgt, kan genoemde termijn van 10 werkdagen verlengen met 5 werkdagen.
3. Op de schriftelijke verklaring van het oordeel over een toets wordt de student gewezen op het inzagerecht, bedoeld in art. 4.7.

art. 4.6 - geldigheidsduur

De geldigheidsduur van behaalde onderdelen is onbeperkt.

In afwijking hiervan kan de examencommissie voor een onderdeel, waarvan de toets langer dan zes jaar geleden is behaald, een aanvullende dan wel een vervangende toets opleggen.

art. 4.7 – inzagerecht

1. Gedurende tenminste dertig dagen na de bekendmaking van de uitslag van een schriftelijke toets krijgt de student op zijn verzoek inzage in zijn beoordeeld werk.
Tevens wordt hem op zijn verzoek tegen kostprijs een kopie verschaft van dat werk.
2. Gedurende de in het eerste lid genoemde termijn kan elke belangstellende kennis nemen van vragen en opdrachten van de desbetreffende toets, alsmede zo mogelijk van de normen aan de hand waarvan de beoordeling heeft plaatsgevonden.

art. 4.8 – vrijstelling

De examencommissie kan de student op diens verzoek, gehoord de desbetreffende examinator, vrijstelling verlenen van een onderdeel van de major, indien de student:

- a. hetzij een qua inhoud en niveau overeenkomstig onderdeel van een universitaire of hogere beroepsopleiding heeft voltooid;
- b. hetzij aantoonbaar door werk- c.q. beroepservaring over voldoende kennis en vaardigheden te beschikken m.b.t. het desbetreffende onderdeel.

art. 4.9 – examen

1. De examencommissie stelt de uitslag van het examen vast, zodra de student voldoende bewijzen overlegt van door hem afgelegde toetsen en de daarmee verworven academische vorming.
2. Alvorens de uitslag van het examen vast te stellen kan de examencommissie zelf een onderzoek instellen naar de kennis van de student m.b.t. een of meer onderdelen of aspecten van de opleiding, indien en voorzover de uitslagen van de desbetreffende toetsen haar daartoe aanleiding geven.
3. Voor het behalen van het examen gelden de volgende voorwaarden:
  - a. voor alle onderdelen is een voldoende behaald;
  - b. voor het portfolio is een voldoende beoordeling verkregen.

art. 4.10 – graad

1. Aan studenten met een hoofdrichting in een van de geesteswetenschappen of in een van de sociale wetenschappen die het examen met goed gevolg afleggen, wordt de graad "Bachelor of Arts" verleend.
2. Aan studenten met een hoofdrichting in een van de exacte wetenschappen die het examen met goed gevolg afleggen, wordt de graad "Bachelor of Science" verleend.
3. De verleende graad wordt op het getuigschrift van het examen aangetekend.

art. 4.11 – Fraude en plagiaat

1. Onder fraude en plagiaat wordt verstaan het handelen of nalaten van een student waardoor een juist oordeel over zijn kennis, inzicht en vaardigheden geheel of gedeeltelijk onmogelijk wordt.

2. a. Wanneer fraude wordt geconstateerd of vermoed, deelt de examinator dit schriftelijk mee aan de examencommissie.
  - b. Wanneer de examinator plagiaat constateert of vermoedt:
    - deelt hij dit schriftelijk mee aan de student;
    - stelt hij de student in de gelegenheid schriftelijk daarop te reageren;
    - stuurt hij daarna de schriftelijke stukken en bevindingen naar de examencommissie.
  - c. De examencommissie stelt de examinandus in de gelegenheid te worden gehoord.
3. De examencommissie stelt vast of er sprake is van fraude of plagiaat en deelt de examinandus schriftelijk haar besluit en de sancties conform het bepaalde in het vierde lid mede, onder vermelding van de beroepsmogelijkheid bij het College van beroep voor de examens.
4. Fraude en plagiaat wordt door de examencommissie als volgt bestraft:
    - a. In ieder geval:
      - o ongeldig verklaren van het ingeleverde werkstuk of tentamen
      - o berisping, die aangetekend wordt in het dossier van de student.
    - b. En eventueel voorts, afhankelijk van aard en omvang van de fraude of plagiaat, en van de studiefase van de examinandus, één of meer van de volgende sancties:
      - o verwijderen uit de cursus
      - o het niet meer in aanmerking komen voor een positief judicium
      - o uitsluiting van deelname aan tentamens of andere vormen van toetsing die behoren bij het betreffende onderwijsonderdeel voor het lopende academisch jaar, dan wel voor een periode van 12 maanden
      - o volledige uitsluiting van deelname aan alle tentamens of andere vormen van toetsing voor een periode van 12 maanden.
    - c. Indien de student reeds eerder een berisping heeft gekregen:
      - o volledige uitsluiting van deelname aan alle tentamens of andere vormen van toetsing voor een periode van 12 maanden en het advies de opleiding te verlaten.

Paragraaf 5 – vooropleiding

art. 5.1 – vervangende eisen deficiënties

Niet van toepassing

art. 5.2 – Nederlandse taal

Aan de eis inzake voldoende beheersing van de Nederlandse taal wordt voldaan door het met goed gevolg afleggen van het staatsexamen Nederlands als tweede taal dan

wel de afsluitende toets van de cursus Nederlands als tweede taal van het James Boswell Instituut.

art. 5.3 – gelijkwaardige vooropleiding

De bezitter van het diploma van een in de bijlage onder 8 vermelde opleiding wordt getoetst in de vakken, genoemd in art. 5.1, op het niveau van het v.w.o.-eindexamen.

art. 5.4 - colloquium doctum

Het toelatingsonderzoek, bedoeld in art. 7.29 van de wet, heeft betrekking op de volgende vakken op het daarbij vermelde niveau:

wiskunde A1, of wiskunde A1,2, of wiskunde B1, of wiskunde B1,2, niveau VWO-eindexamen

Nederlands, niveau VWO-eindexamen

Engels, niveau VWO-eindexamen

Paragraaf 6 – Studiebegeleiding

art. 6.1 – studievoortgangsadministratie

1. De faculteit registreert de individuele studieresultaten van de studenten.
2. Zij verschaft elke student tenminste tweemaal per jaar een overzicht van de door hem behaalde studieresultaten.

art. 6.2 – studiebegeleiding

De faculteit draagt zorg voor de introductie en de studiebegeleiding van de studenten, die voor de opleiding zijn ingeschreven, mede ten behoeve van hun oriëntatie op mogelijke studiewegen in en buiten de opleiding.

art. 6.3 – studieadvies

1. In het jaar van zijn eerste inschrijving krijgt elke student voor het einde van het eerste en vervolgens voor het einde van het tweede semester een schriftelijk advies over de voortzetting van zijn opleiding.
2. Desgevraagd geeft de faculteit de student mondeling advies over de voortzetting van zijn studie in of buiten de faculteit en over eventuele andere ontwikkelingsmogelijkheden.

art. 6.4 – portfolio

Iedere student houdt een portfolio bij.

Paragraaf 7 – Overgangs- en slotbepalingen

art. 7.1 – tentamens en examens 'oude stijl'

Niet van toepassing

art. 7.2 – overstap 'oude stijl' > 'nieuwe stijl'

Niet van toepassing

art. 7.3 – vervangende eisen 'oude stijl'- v.w.o.

Niet meer van toepassing

art. 7.4 – wijziging

1. Wijzigingen van deze regeling worden door de decaan, gehoord de opleidingscommissie en na overleg met het opleidingsbestuur, bij afzonderlijk besluit vastgesteld.
2. Een wijziging van deze regeling heeft geen betrekking op het lopende studiejaar, tenzij de belangen van de studenten daardoor redelijkerwijs niet worden geschaad.
3. Een wijziging kan voorts niet ten nadele van studenten van invloed zijn op:
  - een goedkeuring die krachtens art. 2.3 is verleend;
  - enige andere beslissing, die krachtens deze regeling door de examencommissie is genomen ten aanzien van een student.

art. 7.5 – bekendmaking

1. De decaan draagt zorg voor een passende bekendmaking van deze regeling, van de regelen en richtlijnen die door de examencommissie zijn vastgesteld, alsmede van elke wijziging van deze stukken, onder meer door opneming in het Opleidingsstatuut.
2. Elke belangstellende kan op het faculteitsbureau een exemplaar van de in het eerste lid bedoelde stukken verkrijgen.

art. 7.6 – inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op 1 september 2006.

Bijlage

1. Verplichte onderdelen Major (art. 2.2.1)

- a. cursussen op niveau 1 (inleidend):
Introductiecursus, studielast 7,5 stp.
- b. cursussen op niveau 2 (verdiepend):
Liberal arts & sciences verplichte cursus 2, studielast 7,5 stp,
Liberal arts & sciences verplichte cursus 3, studielast 7,5 stp.
- c. cursussen op niveau 3 (gevorderd):
Liberal arts & sciences verplichte cursus 4, studielast 7,5 stp.

2. Keuzeonderdelen Major (art. 2.2.2)

Zie bijgevoegd overzicht

3. Gelijkwaardige vooropleidingen (art. 5.3)

NEDERLAND:

- gymnasium diploma afgegeven krachtens de Hoger Onderwijswet 1876
- hbs-diploma afgegeven krachtens de Middelbaar Onderwijswet

Einddiploma hoger beroepsonderwijs van opleidingen die onder ministerie van VWS (Volksgezondheid, Welzijn Sport, voorheen WVC: Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, genaamd) vallen. Het betreft hier de volgende opleidingen:

- Einddiploma verloskundige (afgegeven door bijvoorbeeld de Stichting Kweekschool voor Vroedvrouwen te Amsterdam, de Vroedvrouwenschool Kerkrade uitgaande van de Rooms-Katholieke Stichting Moederschapszorg te Kerkrade of de Stichting Rotterdamse Opleiding tot Verloskundige te Rotterdam).
- Einddiploma operatie-assistent

Tot 1 januari 1997 betrof het ook nog de volgende opleidingen:

- Orthoptie (Nederlandse Academie voor Orthoptie aan de faculteit gezondheidszorg van de Hogeschool Midden-Nederland te Utrecht)
- Mondhygiëne (de Academie voor Mondhygiëne aan de faculteit gezondheidszorg van de Hogeschool Midden-Nederland te Utrecht, de Stichting Opleiding Mondhygiënist te Amsterdam, de Opleiding tot Mondhygiënist te Nijmegen)
- Oefentherapeut-Mensendieck (Stichting tot opleiding van oefentherapeuten-Mensendieck te Amsterdam)
- Bewegingstherapie Cesar (Stichting Opleiding Bewegingstherapie Cesar te Den Dolder)
- Podotherapie (Hogeschool Eindhoven te Eindhoven)

Einddiploma hoger beroepsonderwijs op gebied van cultuur:

- Einddiploma Rijksacademie voor Beeldende Kunst te Amsterdam
- Einddiploma Jan van Eyk-academie te Maastricht
- Einddiploma Opleiding Restauratoren te Amsterdam.
- Einddiploma KMA/ KIM (defensie)
- Diploma Hoger bestuursambtenaar

INTERNATIONAAL BACCALAUREAAT

Getuigschrift van het *Diploma* van het internationale bacculaureaat verstrekt door het *International Baccalaureate Office* te Genève

IERLAND

Getuigschrift van het algemeen vormend voortgezet onderwijs, zonder bewijs van toelating tot een universitaire studierichting, dat aan één van de volgende eisen voldoet:

- a) *Leaving Certificate* van het *Department of Education* met ten minste 2 vakken op *higher level* en 4 vakken op *ordinary level*, of 3 vakken op *higher level* en 2 vakken op *ordinary level*. Voor de *higher levels* moet ten minste een C (of B dan wel A) zijn behaald.
- b) bewijs van met goed gevolg afgelegd *Matriculation Examination* in ten minste 6 algemene vakken
- c) een combinatie van A en B in 6 vakken

Opmerking:

Wanneer een Nederlandstalige examen heeft gedaan voor het vak Nederlands bij de examens voor het *Leaving Certificate* dient het bevoegd gezag van de ontvangende instelling te bepalen of dat voor het voldoen aan de algemene toelatingseisen kan worden meegeteld.

MALTA

Getuigschrift van het *Advanced Matriculation Examination* van de Universiteit van Malta of het *General Certificate of Education*, met 7 of 8 algemene vakken, waarvan 4 of 5 op *ordinary level* en 3 op *advanced level*

Opmerkingen:

De eisen voor toelating tot de Universiteit van Malta worden geformuleerd in termen van het Britse *General Certificate of Education (GCE)* op *ordinary (o-) level* of zijn opvolger, het *General Certificate of Secondary Education (GCSE)*, plus het *GCE* op *advanced (a-) level*, of het getuigschrift van het Maltese *Matriculation Examination* op *ordinary (M-) level* en *advanced (AM-) level*. In het algemeen worden voor toelating ten minste 7 of 8 verschillende vakken geëist, waaronder 3 op *a-level*. De vereiste vakken hangen van de gekozen studierichting af.

Het bevoegd gezag van de ontvangende instelling dient te bepalen of het vak Nederlands, voor het *Advanced Matriculation Examination*, *GCSE* of *GCE*, afgelegd door een Nederlandstalige scholier, voor het voldoen aan de algemene toelatingseisen kan worden meegeteld.

SURINAME

A   getuigschrift *Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs*

B   *Propaedeuse/schakeljaar* van de *Anton de Kom Universiteit van Suriname*

Ad B: toelating tot de opleidingen waartoe *propaedeuse/schakeljaar* in Suriname voorbereidt.

Opmerking:

Tot 1993 werd het voorbereidend jaar van de *Anton de Kom Universiteit van Suriname* aangeduid met de term *propaedeuse*. Vanaf 1993 wordt met de *propaedeuse* het eerste jaar van een hogeronderwijsopleiding bedoeld en wordt het voorbereidend jaar aangeduid met de term *schakeljaar*. Dit voorbereidend jaar is afgestemd op de gekozen studierichting en is toegankelijk voor bezitters van een getuigschrift *VWO* met deficiënties, *HAVO*, *AVF*, *IMEO* of *NATIN*.

De Nuffic is er geen voorstander van om een bewijs van voltooiing van de voormalige *propaedeuse* of van het hedendaagse *schakeljaar* zonder meer te accepteren voor toelating tot een Nederlandse universiteit, omdat het niet vaststaat of het eindniveau van de aanvullende opleiding in alle opzichten vergelijkbaar is met dat van een *vwo*-opleiding. Toelating tot de relevante studierichting is wel mogelijk.

VERENIGD KONINKRIJK

a) Engeland en Wales

General Certificate of Secondary Education (GCSE) of (tot 1988) het *General Certificate of Education (GCE)* op *ordinary level* plus *GCE* op *advanced level* met ten minste 4 verschillende, onderling niet verwante algemene vakken, waarvan 3 op *GCE advanced level* met resultaat A-E en 1 voor *GCSE* of op *GCE ordinary level* met resultaat A-C

b) Schotland

Scottish Certificate of Education (SCE) en/of *General Certificate of Education* een voldoende in 4 verschillende, onderling niet verwante algemene vakken, waarvan alle op *higher grade (SCE)* of 3 op *advanced level (GCE)*

c) Noord-Ierland

Northern Ireland General Certificate of Education en *General Certificate of Secondary Education* (vergelijkbaar met *GCE* en *GCSE* van Engeland en Wales) met ten minste 4 verschillende, onderling niet verwante algemene vakken, waaronder Engels, waarvan 3 op *GCE advanced level* met resultaat A-E en 1 voor *GCSE* of op *GCE ordinary level* met resultaat A-C

d) *Higher Diploma (HD)* dan wel *Higher Certificate (HC)* van de *BTEC*

Ad d: toelating tot de opleidingen waartoe aan een universiteit in het Verenigd Koninkrijk toegang kan worden verkregen.

Opmerkingen:

Voor toelating tot universitaire studies in het Verenigd Koninkrijk geldt dat in beginsel ten minste

5 verschillende vakken, waarvan 2 op *GCE advanced level* met resultaat A-E en 3 voor het *GCSE* of op *GCE ordinary level* met resultaat A-C ook voldoende is. In deze lijst wordt evenwel de toelatingspraktijk gevolgd van het merendeel der Britse universiteiten, die meestal ten minste 3 A-levels vereisen.

Naast *GCE a-levels* zijn combinaties mogelijk met het *GCE* op *advanced supplementary level (a/s-level)*. Een *a/s-level* wordt meestal beschouwd als een halve *a-level*, zodat veel universiteiten 2 *a/s-levels* accepteren voor 1 *a-level*.

Wanneer een Nederlandstalige examen heeft gedaan voor het vak Nederlands bij de examens voor het *GCSE* of het *GCE*, dient het bevoegd gezag van de ontvangende instelling te bepalen of dat voor het voldoen aan de algemene toelatingseisen kan worden meegeteld.

ZWEDEN

- a) *A Avgångsbetyg efter Slutförd Lärokurs i Gymnasieskolan* van een ten minste 3-jarige opleiding aan een gymnasium
- H** *humanistik linje 3*
  - E** *ekonomisk linje 3*
  - N** *naturvetenskaplig linje 3*
  - S** *samhällsvetenskaplig linje 3*
  - T** *teknisk linje 4*
- b) *Avgångsbetyg enligt bestämmelserna för Kommunal och Statlig Vuxenutbildning-Vuxengymnasium* (getuigschrift van een opleiding dan wel gymnasium voor volwassenen)

BIJLAGE V: Regels en richtlijnen voor examens en tentamens

art.1- toepassingsgebied

Deze regels en richtlijnen zijn van toepassing op de examens van de bacheloropleiding Liberal Arts & Sciences, hierna te noemen: de opleiding. De regels en richtlijnen zijn tevens van toepassing op de tentamens die behoren bij het onderwijs dat door de opleiding zelf wordt verzorgd.

art. 2 - begripsomschrijving

In deze regels en richtlijnen wordt verstaan onder:

- * **examenregeling:** de onderwijs en examenregeling voor de in art. 1 genoemde opleiding, vastgesteld op 22 november 2004.
- * **examinandus:** degene die zich onderwerpt aan een tentamen of examen;
- * **tentamen / toets:** een proeve van de kennis en/of vaardigheid van de examinandus m.b.t. een bepaald onderdeel van de opleiding;
- * **student:** degene die is ingeschreven voor de opleiding;
- * **examinator:** degene die door de examencommissie met het afnemen van een tentamen of examen is belast;
- * **tijdvak:** de duur van een onderwijsperiode inclusief de bijbehorende toetsing.
- * **examen:** het bachelorexamen van de opleiding.

art. 3 – dagelijkse gang van zaken examencommissie

De examencommissie wijst uit haar midden een lid aan dat belast is met de behartiging van de dagelijkse gang van zaken van de examencommissie.

art. 4 - vaststelling uitslag examen

De examencommissie stelt de uitslag van de examens vast bij meerderheid van stemmen.

art. 5 – eindcijfers en criteria m.b.t. het slagen voor examens

1. Eindbeoordelingen van cursussen worden uitgedrukt in een cijfer van 1 tot en met 10; in halve punten vanaf de zes en in hele punten onder de zes. Een vijf of lager geldt als onvoldoende. De examinator kan, in afwijking hiervan, besluiten als eindbeoordeling te volstaan met de beoordeling "voldoende", respectievelijk "onvoldoende".
2. Men is geslaagd voor het bachelorexamen indien alle onderdelen met een voldoende zijn afgerond.
3. De wijze van beoordeling is zodanig dat de geëxamineerde kan nagaan hoe de uitslag van zijn tentamen tot stand is gekomen.

art. 6 – judicia bij de examens

1. Aan de uitslag van een bachelorexamen wordt het predikaat 'cum laude' ('met lof') verbonden, indien:
  - het gemiddelde der cijfers minstens 8 is en
  - het afsluitend werkstuk/project tenminste met een 8 is beoordeeld.
2. Aan de uitslag van een bachelorexamen wordt het predikaat 'met genoegen' verbonden, indien:

- minstens één cijfer 8 of hoger is
- het gemiddelde der cijfers minstens 7 is en
- het afsluitend werkstuk/project tenminste met een 7 is beoordeeld.

Alleen het iudicium 'cum laude' ('met lof') wordt op de bul vermeld.

art. 7 – tijdstippen

1. Afsluitende tentamens worden afgenomen op de tijdstippen die tenminste vijf weken voor de betreffende tentamenperiode door de examencommissie zijn vastgesteld, gehoord de desbetreffende examinatoren.
2. Bij de vaststelling van de tijdstippen, bedoeld in het eerste lid, wordt zoveel mogelijk voorkomen dat tentamens gelijktijdig worden afgenomen.
3. Wijziging van een in het eerste lid bedoeld tijdstip vindt uitsluitend plaats in geval van overmacht, bijvoorbeeld wegens het niet beschikbaar zijn van de benodigde tentamenruimte.
4. Mondelinge tentamens worden op een door de desbetreffende examinerator dan wel examinatoren, na overleg met de examinandus, te bepalen tijdstip afgenomen.

art. 8 – aanmelding

1. Als aanmelding voor een schriftelijk tentamen geldt de inschrijving voor de betreffende cursus.
2. Het bachelordiploma kan bij de onderwijsadministratie worden aangevraagd zodra de eindcijfers van alle onderdelen zijn vastgesteld. Daarbij dienen de originele bewijzen van de afgelegde tentamens overlegd te worden en dient een bewijs van inschrijving (collegekaart) getoond te worden.

art. 9 – terugtrekking

1. Indien de examinandus niet deelneemt aan het tentamen op het tijdstip waarvoor hij zich heeft opgegeven, heeft hij geen recht op deelneming aan het hertentamen.
2. Niettemin kan hem door de betreffende examinerator de gelegenheid worden geboden tot zodanige deelneming, indien hij aantoonbaar door overmacht te zijn verhinderd deel te nemen.

art. 10 – vrijstellingsverzoek

1. Een verzoek om vrijstelling wordt schriftelijk met redenen omkleed ingediend bij de examencommissie.
2. De examencommissie hoort de desbetreffende examinatoren, alvorens te beslissen op het verzoek.
3. De examencommissie beslist binnen een maand na ontvangst van het verzoek. De verzoeker wordt onverwijld in kennis gesteld van de beslissing.

art. 11 – de orde tijdens een tentamen

1. De examencommissie zorgt, dat ten behoeve van de schriftelijke examinering surveillanten worden aangewezen, die erop toezien dat het tentamen in goede orde verloopt. De examencommissie kan deze zorg opdragen aan de desbetreffende examinerator.

2. De examinandus is verplicht zich op verzoek van of vanwege de examencommissie te legitimeren m.b.v. zijn collegekaart, paspoort of rijbewijs.
3. De examinandus is verplicht de aanwijzingen van de examencommissie c.q. de examiner, die voor de aanvang van het examen of tentamen zijn gepubliceerd, alsmede aanwijzingen die tijdens het examen of tentamen en onmiddellijk na afloop daarvan worden gegeven, op te volgen.
4. Volgt de examinandus een of meer aanwijzingen als bedoeld in het derde lid niet op, dan kan hij door de examencommissie c.q. de examiner worden uitgesloten van de verdere deelname aan het desbetreffende tentamen. De uitsluiting heeft tot gevolg dat geen uitslag wordt vastgesteld van dat tentamen. Voordat de examencommissie c.q. de examiner een besluit tot uitsluiting neemt, stelt zij de examinandus in de gelegenheid te worden gehoord.
5. De duur van elk tentamen is zodanig dat de examinandus redelijkerwijs voldoende tijd heeft om de vragen te beantwoorden.
6. De tentamenopgaven mogen door de examinandus na afloop van het tentamen worden meegenomen, behalve wanneer de vragen op het opgaveformulier moeten worden beantwoord.
7. Examinandi mogen hun tentamenresultaten niet eerder inleveren dan een half uur na aanvang van het tentamen; eerder dan op voornoemde tijd mogen zij de tentamenruimte ook niet verlaten.
8. Examinandi mogen – ook in geval van overmacht – niet later dan een half uur na de officiële aanvang van het tentamen de tentamenruimte betreden, tenzij nog geen van de andere examinandi de tentamenruimte heeft verlaten.
9. Indien examinandi tijdens het tentamen gebruik moeten maken van de sanitaire voorzieningen, doen zij dat beurtelings en steeds onder begeleiding van een surveillant.

art. 12 – fraude

1. Onder fraude wordt verstaan dat een examinandus handelingen pleegt of nalaat die erop zijn gericht het vormen van een juist oordeel omtrent zijn kennis, inzicht en vaardigheden geheel of gedeeltelijk onmogelijk te maken.
2. In het bijzonder worden de volgende gedragingen als fraude beschouwd:
  - a) tijdens het tentamen boeken, syllabi, aantekeningen of andere geschriften, waarvan de raadpleging niet uitdrukkelijk is toegestaan, bij zich te hebben;
  - b) tijdens het tentamen bij mede-examinandi af te kijken of met hen, op welke wijze dan ook, binnen of buiten de tentamenruimte, informatie uit te wisselen;
  - c) zich tijdens het tentamen uit te geven voor iemand anders;
  - d) zich op tentamen door iemand anders te laten vertegenwoordigen;
  - e) de hem uitgereikte vragenformulieren en/of antwoordformulieren te verwisselen of met anderen uit te wisselen;
  - f) zich voor de datum of het tijdstip waarop het tentamen zal plaatsvinden, in het bezit te stellen van de vragen of opgaven van het desbetreffende tentamen;
  - g) tijdens het tentamen in het bezit te zijn van een voorgeprogrammeerde rekenmachine, een buzzer, een mobiele telefoon of enig ander apparaat met een vergelijkbare functie;
  - h) in een scriptie of een ander werkstuk/product gegevens of tekstgedeelten van anderen over te nemen zonder bronvermelding.

art. 13 – procedure bij fraude

1. Wanneer bij of ten aanzien van een tentamen fraude wordt geconstateerd of ernstig vermoed, deelt de examiner of de surveillant dit terstond mee aan de examinandus en maakt daarvan een aantekening op het door de examinandus in te leveren werk. Tevens neemt de examiner of de surveillant eventuele bewijsstukken in.
2. Zo spoedig mogelijk na afloop van het tentamen, bedoeld in het eerste lid, brengt de examiner een schriftelijk verslag uit aan de examencommissie over de geconstateerde dan wel vermoede fraude.
3. De voorzitter van de examencommissie stelt de examinandus in de gelegenheid te reageren op het verslag van de examiner. De reactie kan, naar keuze van de examinandus, schriftelijk dan wel mondeling worden gegeven.
4. De examencommissie kan, afhankelijk van de ernst van de gepleegde fraude, een of meer van de volgende maatregelen opleggen:
  - a) ongeldig verklaring van het afgelegde tentamen;
  - b) uitsluiting van het tentamen voor het desbetreffende onderdeel voor ten hoogste een jaar;
  - c) uitsluiting van andere tentamens in de periode bedoeld onder b.
5. De examencommissie kan bij vaststelling van een maatregel als bedoeld onder 4 eventuele eerdere fraude door de examinandus mede in aanmerking nemen.
6. De examencommissie stelt de examinandus terstond schriftelijk in kennis van haar besluit, onder vermelding van de beroepsmogelijkheid bij het College van beroep voor de examens.
7. De procedure beschreven in lid 1 t/m 6 is eveneens van toepassing op geconstateerde fraude in scripties of andere werkstukken/producten.

art. 14 vragen en opgaven

1. De vragen en opgaven van het tentamen gaan de opgegeven tentamenstof niet te buiten. Minimaal een maand voor het tentamen is de tentamenstof bekend gemaakt.
2. De vragen en opgaven van het tentamen zijn zo evenwichtig mogelijk gespreid over de tentamenstof.
3. Het tentamen representeert de onderwijsdoelen naar inhoud en vorm.
4. De vragen en opgaven van een tentamen zijn duidelijk, en bevatten voldoende aanwijzingen voor de vereiste detaillering van de antwoorden.
5. Geruime tijd voor het afnemen van een tentamen maakt de examiner bekend op welke manier het tentamen wordt afgenomen.

art. 15 – nabespreking

1. De uitslag van een tentamen wordt binnen 10 werkdagen na afloop van de cursus bekend gemaakt. De examiner kan een gemotiveerd verzoek om verlenging van deze termijn aan de examencommissie voorleggen.
2. Zo spoedig mogelijk na de bekendmaking van de uitslag van een mondeling tentamen vindt desgevraagd dan wel op initiatief van de examiner een nabespreking plaats tussen de examiner en de geëxamineerde. Indien gewenst wordt de gegeven uitslag toegelicht.
3. Gedurende een termijn van 30 dagen, die aanvangt op de dag na de bekendmaking van de uitslag van een tentamen kan de geëxamineerde aan de desbetreffende examiner om een nabespreking verzoeken. De nabespreking vindt plaats op een door de examiner te bepalen plaats en tijdstip.

4. Indien door of vanwege de examencommissie een collectieve nabespreking wordt georganiseerd, kan de geëxamineerde een verzoek als bedoeld in het vorige lid pas indienen wanneer hij bij de collectieve nabespreking aanwezig is geweest en zijn verzoek motiveert, of indien hij door overmacht verhinderd is geweest bij de collectieve nabespreking aanwezig te zijn.
5. Het bepaalde in het derde lid is van overeenkomstige toepassing, indien de examencommissie dan wel de examinerator aan de geëxamineerde de gelegenheid biedt om zijn uitwerking te vergelijken met modelantwoorden.
6. De examencommissie c.q. examinerator kan afwijkingen toestaan van het bepaalde in het tweede, derde en vierde lid.

art. 16- maatstaven

De examinatoren nemen bij hun beslissingen de volgende maatstaven als richtsnoer:

- a. kwalitatieve normen die in overeenstemming zijn met het academisch niveau van de opleiding Liberal Arts & Sciences;
- b. een mate van selectiviteit die in overeenstemming is met de aard en het niveau van het betreffende tentamen;
- c. doelmatigheidseisen, onder meer gericht op:
  1. het beperken van tijdverlies voor studenten die snelle voortgang maken met de studie;
  2. tijdig staken van de studie door studenten van wie het onwaarschijnlijk is dat zij zullen slagen voor een examen of tentamen;
- d. billijkheid jegens studenten die door omstandigheden buiten hun schuld studieovertraging hebben ondervonden.

art. 17 - wijziging regels en richtlijnen

Geen wijzigingen vinden plaats die van toepassing zijn op het lopende studiejaar, tenzij de belangen van studenten hierdoor redelijkerwijs niet worden geschaad.

art. 18 – inwerkingtreding

Deze regels en richtlijnen zijn in werking getreden op 1 september 2004.

Aldus vastgesteld door de examencommissie voor de opleiding Liberal Arts & Sciences op 22 november 2004.
